

28286 Dierenwelzijn

32336 Dierproeven

Nr. 1404 **VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT**
Vastgesteld 28 oktober 2025

De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben op 2 oktober 2025 overleg gevoerd met de heer Moes, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, en de heer Rummenie, staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, over:

- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 12 november 2024 inzake reactie op verzoek commissie over de brief Animal Rights NL met betrekking tot houden van gifslangen en andere potentieel gevaarlijke reptielen (Kamerstuk 28286, nr. 1356);

- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 16 januari 2025 inzake reactie op aangenomen moties naar aanleiding van het tweeminutendebat Dieren buiten de veehouderij (5 december 2024) (Kamerstuk 28286, nr. 1377);

- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 29 januari 2025 inzake reactie op verzoek commissie over de brief van PETA "Huidige niveau van toezicht op dierproeven bij het verlenen van vergunningen en overheidssubsidies" (Kamerstuk 32336, nr. 156);

- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 5 februari 2025 inzake aankondiging ACM-marktonderzoek naar diergeneeskundige zorg (Kamerstuk 28286, nr. 1378);

- de brief van de minister van Justitie en Veiligheid d.d. 17 februari 2025 inzake appreciatie van de motie van het lid Graus over een onderzoek naar het verhalen van de kosten voor veterinaire zorg en opvang op veroordeelde dierenbeulen (Kamerstuk 36600-XIV, nr. 33) (Kamerstuk 29279, nr. 925);

- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 4 maart 2025 inzake reactie op aangenomen motie van het lid Teunissen over een algemene maatregel van bestuur instellen voor een verbod op alle dieronvriendelijke hulp- en trainingsmiddelen (Kamerstuk 36163, nr. 13) (Kamerstuk 28286, nr. 1384);

- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 3 april 2025 inzake ontwikkelingen diergeneeskundige zorg (Kamerstuk 28286, nr. 1388);
- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 13 mei 2025 inzake reactie op de brief van de Veterinaire Apotheek Noord BV over hoge tarieven van dierenartsen en op de brief van de Sophia-Vereeniging over de sterk gestegen dierenartskosten (Kamerstuk 28286, nr. 1391);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 25 juni 2025 inzake reactie op verzoek commissie over de actiemail in het kader van Wereldproefdierendag over het Biomedical Primate Research Centre (BPRC) in Rijswijk (Kamerstuk 32336, nr. 165);
- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 26 mei 2025 inzake stand van zaken ontwikkeling beleid dierentuinen (Kamerstuk 36600-XIV, nr. 81);
- de brief van de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 5 juni 2025 inzake reactie op brandbrief Wakker Dier met betrekking tot welzijn van miljarden gekweekte insecten en aanbieden sectorplan 2025-2030 "Agenda ontwikkeling en innovatie in de Nederlandse insectenketen" (Kamerstuk 33043, nr. 116);
- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 30 juni 2025 inzake moties en toezeggingen over Transitie Proefdiervrije Innovatie (TPI) en dierproeven (Kamerstuk 32336, nr. 166);
- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 2 juli 2025 inzake vrijstellingsregeling voor dierenartsassistenten-paraveterinair (Kamerstuk 29683, nr. 311);
- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 3 juli 2025 inzake verzamelbrief welzijn dieren buiten de veehouderij - algemeen (Kamerstuk 28286, nr. 1397);
- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 3 juli 2025 inzake verzamelbrief welzijn dieren buiten de veehouderij - overig (Kamerstuk 28286, nr. 1398);
- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 1 september 2025 inzake reactie op brief Sophia-Vereeniging met verzoek tot verbod op verkoop en bezit van stroomstoothalsband (Kamerstuk 28286, nr. 1400);

- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 29 september 2025 inzake reactie op brief van derde met oproep tot verbod op handel in dolfijnen en zeezoogdieren vanuit Koninkrijk der Nederlanden (Kamerstuk 36800-XIV, nr. 6);

- de brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 29 september 2025 inzake verzamelbrief welzijn dieren buiten de veehouderij (Kamerstuk 28286, nr. 1401).

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,

Aardema

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Bromet

De griffier van de vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,

Van den Brule-Holtjer

Voorzitter: Aardema

Griffier: De Keijzer

Aanwezig zijn acht leden der Kamer, te weten: Aardema, Beckerman, Bromet, Graus, Van Groningen, Holman, Kostić en Van der Plas,

en de heer Moes, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, en de heer Rummenie, staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.

Aanvang 10.02 uur.

De voorzitter:

Goedemorgen. De eerste foto's van hetierendagakkoord zijn alweer gemaakt, zie ik. Iedereen van harte welkom bij dit commissiedebat van de commissie voor LVVN over dieren buiten de veehouderij en dierproeven. Iedereen op de tribune ook van harte welkom. Natuurlijk ook welkom aan de leden van de commissie. Mevrouw Van Groningen, u bent officieel geen lid van de commissie. Ik moet dus even toestemming vragen aan de rest of zij het goedvinden dat u hierbij komt zitten. Ik zie geen bezwaren, dus van harte welkom. Natuurlijk ook van harte welkom aan de aanwezige leden van het kabinet: de minister van OCW en de staatssecretaris van LVVN. Ook van harte welkom aan hun ambtenaren.

Ik denk dat we maar snel moeten beginnen. We hebben vier minuten spreektijd per fractie. We hebben als regel dat we vier interrupties hebben. De bijzonderheid daarbij is dat een interruptie gratis is als die minder lang duurt dan 30 seconden. Als de interruptie langer dan 30 seconden duurt, dan telt die dubbel. Je hebt er dus vier. Als je er twee doet die langer duren dan 30 seconden, dan ben je erdoorheen. Dit is dus even een kleine noot. Laten we snel beginnen bij het lid Kostić van de Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

Kamerlid Kostić (PvdD):

De iconische Jane Goodall is gisteren overleden; een groot verlies voor de wereld. Ze leerde ons dat echt leiderschap zorg betekent voor alles wat leeft en dat dieren geen dingen zijn. We leerden dankzij Jane hun emoties, hun intelligentie en hun sociale band kennen. Haar nalatenschap roept ons op tot

compassie en om te stoppen met het laten lijden van dieren. Dit kabinet kan daar nog veel van leren.

Jane zei: elk dier is een individu en mag nooit behandeld worden als een reageerbuis met een hartslag. Ik ben daarom blij dat de Kamer een amendement heeft aangenomen dat het geven van subsidiegeld aan wrede apenproeven afbouwt. Het negeren van dit amendement is volgens juridische adviseurs van de Kamer ongekennd en tegen de afspraken met de Kamer in. De indieners en een meerderheid van de Kamer staan erop dat dit kabinet stopt met het aantasten van de fundamenteën van onze democratie en dat dit kabinet het amendement gewoon uitvoert.

De Partij voor de Dieren wil vandaag, ter ere van Jane Goodall, een vijfpuntenpakket voor dieren voorstellen. Deze punten kunnen als het goed is rekenen op een meerderheid van de Kamer.

Eén. Het beperken van impulsaankopen door de handel in gezelschapsdieren via onlinemarktplaatsen zoals Marktplaats te verbieden. Want zulke plekken zijn een paradijs voor malafide broedfokkers en puppysmokkelaars. Er worden veel ongezonde dieren verkocht, die vaak ook nog eens in een impuls worden gekocht. Dat leidt tot veel ellende.

Twee. Een afbouwplan met einddatum voor het houden van dolfijnen, naar voorbeeld van heel veel landen, zoals Frankrijk, Canada, Mexico, België, India en Kroatië. Jane Goodall liet zien hoe wreed het is om intelligente en sociale dieren zoals dolfijnen in betonnen bassins op te sluiten. We kunnen nooit voldoen aan de welzijnsbehoefte van die dieren in gevangenschap. De Raad voor Dierenaangelegenheden concludeerde dat ook. Nederland zit inmiddels bij de achterhoede. Dat kan niet de bedoeling zijn, zeg ik ook tegen de staatssecretaris. Dolfijnen horen niet in kleine betonnen bakken.

Drie. Een verbod op de verkoop en het bezit van stroomstoothalsbanden voor honden. Dit zijn feitelijk martelinstrumenten. Die moeten zo veel mogelijk worden ingeperkt. We zien dat ze nu te makkelijk beschikbaar zijn. De politie kan nu pas ingrijpen als de halsband daadwerkelijk wordt gebruikt en niet als iemand die in bezit heeft of verkoopt.

Vier. Een verbod op weerhaken bij hengelen. Weerhaken scheuren vaak de mond en de ingewanden van een vis open. Soms worden vissen met achtergebleven weerhaken opgegeten door vogels of andere dieren. Soms blijven de haken ook rondslingeren en worden ze ingeslikt door honden. Dierenartsen en dierenambulancepersoneel gaven vorige week bij een bezoek aan de Tweede Kamer aan dat ze dit heel veel zien gebeuren en dat dit leidt tot ernstige verwondingen bij dieren. Dat brengt weer hoge kosten met zich mee. Ik citeer Gerrit van de dierenambulance: "We hadden gisteren een meeuw die een dubbele snoekhaak met twee keer een drietand van zijn ene vleugel naar zijn andere vleugel had lopen. Hij zat daarmee helemaal vast. Zo heeft hij lang moeten lijden voordat hij stief van ellende."

Vijf. Samen met een kopgroep van landen in Europa, zoals België, optrekken om het mogelijk te maken dat de btw op dierenartskosten wordt afgeschaft, zoals ook geldt voor menselijke medische zorg. Het is echt absurd dat er voor medische hulp aan dieren een maximaal btw-tarief van 21% geldt. Medische hulp voor dieren is geen luxe, maar een noodzaak.

Deze Kamer wil al heel lang dat er ingegrepen wordt, maar de staatssecretaris doet weinig. Daarom hebben we, onder andere samen met de SP, een tienpuntenplan gepresenteerd om dit te veranderen, onder andere met een handels- en importverbod voor dieren met ongezonde kenmerken, zoals kortsnuiten.

Voorzitter. Graag een reactie van de staatssecretaris op elk van de vijf punten afzonderlijk. Is hij van plan deze op te pakken of heeft hij weer aanmoediging van de Kamer nodig, via een motie?

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, lid Kostić. Het woord is aan mevrouw Beckerman van de SP.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Goedemorgen, voorzitter. Ik vind het een bijzondere dag. We hebben net een akkoord getekend dat ondersteund wordt door 143 Kamerzetels. We noemen het een "dierendagakkoord". Het is een akkoord voor goede, betaalbare en eerlijke dierenzorg. Ik zou dat akkoord heel graag willen aanbieden aan het kabinet. Ik denk dat dit een bijzonder moment is, omdat we met zo veel partijen zijn. Er wordt weleens gezegd dat er zo weinig wordt samengewerkt in de Tweede Kamer, maar hier zie je dat heel veel partijen samenwerken voor dieren. Ik denk dat dit cruciaal is. Ik denk dat het ook iets zegt dat zo veel partijen -- u kunt die prachtig zien op de poster die ik omhoog hou; alle logo's staan erop -- zeggen: wij werken samen om ervoor te zorgen dat de dierenzorg goed, betaalbaar en eerlijk is. Die poster zouden we natuurlijk heel graag via de bode willen overhandigen aan het kabinet, als u dat toestaat, voorzitter.

De **voorzitter**:

Jazeker.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Laten we dat in de pauze met alle partijen doen, anders doe ik het alleen, terwijl zo veel partijen dit hebben gesteund. Ik zou het mooi vinden als we dat straks met z'n allen even in de pauze doen.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij een goed idee.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Laten we die gezamenlijkheid behouden!

De **voorzitter**:

Ja. Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Dank u wel, voorzitter. Wij hebben hier voorstellen gedaan voor de betaalbaarheid. Wij spreken als partijen uit dat wij graag zouden willen dat er maximumtarieven in de spoedzorg komen. We hebben de afgelopen jaren namelijk gezien dat de tarieven van dierenartsen hard zijn gestegen. In de spoedzorg stegen die zelfs drieënhalve keer sneller dan de inflatie. Daarom zeggen partijen: zorg er nou voor dat die spoedzorg betaalbaar blijft. We horen natuurlijk graag een reactie van het kabinet daarop.

Ook pleiten we gezamenlijk voor transparantie. Heel veel baasjes weten namelijk van tevoren niet wat de rekening gaat worden. Ook dierenartsen geven aan dat het goed zou zijn als er meer transparantie zou zijn over de tarieven, ook vooraf. Ook hier horen wij graag een reactie op.

De ACM doet nu onderzoek, ook op verzoek van de Kamer, naar de vraag hoe het nou eigenlijk zit met die ketens en private equity; ontstaan daar machtsconcentraties? Wij spreken vandaag als partijen uit dat machtsconcentraties niet goed zijn voor de zorg. Wij vragen het kabinet wanneer dat onderzoek van de ACM er komt. Wij zouden graag willen dat de ACM, mocht dat nodig zijn, extra bevoegdheden krijgt. We hebben gezien dat dit in andere landen ook is gebeurd.

Dan hebben we een aantal punten voor betere zorg. Vorige week is hier in de Tweede Kamer een rondetafelgesprek georganiseerd. Ik denk dat alle aanwezige Kamerleden onder de indruk waren van de verhalen van dierenartsen, dierenhulpverleners en wetenschappers. Die dierenartsen zeiden dat zij graag een orde van dierenartsen zouden willen vormen. Ze zeiden: "We zien dat in Engeland en in Vlaanderen. Dierenartsen krijgen

daarmee zelf een betere positie en kunnen onderling meer regelen." We willen graag een reactie daarop van het kabinet. Hoe kan het daarin ondersteunen? Wat vindt het van dit idee?

Er waren ook dierenhulporganisaties aanwezig. Die zeiden: het is best ingewikkeld om ons werk te doen. Daarom staat in ons akkoord dat die dierenhulporganisaties goed moeten worden ondersteund. Voorts zeggen partijen dat het gek is dat in de humane zorg alle huisartsen ook spoedzorg moeten leveren, maar dat dit in de dierenzorg niet het geval is. Dat is ook een punt.

Het laatste onderwerp in het dierendagakkoord gaat over dierenwelzijn: voorkom erfelijke ziektes. Er waren dierenartsen die vertelden dat 50% van de honden ... Ik ben door mijn tijd heen, zie ik, maar dit is het laatste punt. "50% van de honden die wij zien, hebben erfelijke ziektes", werd er gezegd. Dat kan worden voorkomen. 143 Kamerzetels zijn daarvoor.

Mijn allerlaatste zin is dat deze Kamerleden er ook voor pleiten om de wetgeving voor huisdierenzorg op orde te krijgen. Ik zou zeggen: kabinet, u heeft het op een presenteerblaadje, of eigenlijk op een A0-printje gekregen; 143 Kamerzetels die in gezamenlijkheid oproepen tot goede, betaalbare en eerlijke dierenzorg.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Beckerman. U heeft een interruptie van mevrouw Van der Plas.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Ik wil mevrouw Beckerman ten eerste bedanken voor het opzetten van dit initiatief. Mooi dat daar zo veel belangstelling voor is vanuit de Kamer. 143 zetels; dat is niet niks. Ik had nog wel een vraag. Ik heb het zelf ook ondertekend; ik sta er honderd procent achter. Maar we moeten wel een klein beetje oppassen dat we er zelf niet voor gaan zorgen dat er meer regeldruk komt, waardoor dierenartsen gaan afhaken omdat zaken overgereguleerd zijn. Ik wil aan mevrouw Beckerman vragen hoe zij daarnaar kijkt.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Er zitten natuurlijk twee kanten aan. Als men afhaakt vanwege te veel regels, dan is dat natuurlijk heel onwenselijk, maar we zien nu ook het omgekeerde, namelijk dat dierenartsen afhaken omdat er te weinig regels zijn. Dierenartsen zeiden het volgende in het rondetafelgesprek. Ik moet altijd

opletten met citeren. Behoorlijk veel sprekers gaven aan dat dit in andere landen wel goed geregeld is in de wet. Dan gaat het onder andere over de positie van de dierenarts zelf. Ik vond het mooi om te horen dat heel veel dierenartsen zeiden: "We moeten als beroepsgroep zelf ons verenigen, ons sterk maken. Wij willen dat zelf ook." Zij hebben bijvoorbeeld die orde van dierenartsen voorgesteld. Dat voorstel hebben wij ook overgenomen in dit akkoord, omdat ik denk dat dit een heel goed middel is. In Nederland doen advocaten dat, maar in het buitenland doen dierenartsen dat ook, zodat ze samen sterker staan tegenover de problemen waar ze nu tegenaan lopen.

Tot slot: ik denk dat iedereen ook heel erg onder de indruk is van wat er op dit moment allemaal kan in de dierenzorg. Dat is heel snel gegaan. Er kan ongeloofelijk veel meer. Maar met meer kunnen, komen er ook meer vragen. Ik denk dat het goed is als de sector debatteert, maar dat moeten wij als Kamer ook doen. Vandaar het akkoord.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Uw betoog was gereed, mevrouw Beckerman. Het is vandaag een hele drukke Kamerdag. Sommige commissieleden moeten er even tussenuit. Mevrouw Van der Plas heeft omwille van de tijd gevraagd of zij eerder het woord mag voeren. Ik geef u graag het woord. Mevrouw Van der Plas van BBB.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Dank u wel, voorzitter. Dank aan de commissie voor het feit dat zij mij wat eerder laten spreken omdat ik zo meteen even kort een ander debat moet voorzitten. Daarna keer ik weer terug naar dit debat.

Voorzitter. Wie een dier houdt, draagt een grote verantwoordelijkheid. Dat geldt voor boeren, maar net zo goed voor mensen die gezelschapsdieren hebben -- dan heb ik het over honden, katten of welke huisdieren dan ook -- of mensen die zich inzetten in wildopvangcentra. In de praktijk zien we dat gemeenten, opvangcentra en burgers vaak tegen muren aanlopen: bureaucratie, onduidelijkheid en hoge kosten. BBB vindt dat dierenwelzijn niet gebaat is bij stapels regels, maar bij praktische oplossingen.

Allereerst wil ik de staatssecretaris complimenteren, want we zien dat er al stappen zijn gezet. De herziening van de Beleidsregel kwaliteit opvang diersoorten is afgerond en sluit nu beter aan op de praktijk. Ook is er een traject gestart voor een overzichtelijk protocol voor alle wildopvangcentra. Dat is werkbaar en daar heeft de sector echt iets aan. BBB steunt deze lijn uiteraard.

Ook de vrijstellingsregeling voor paraveterinair verdient onze steun. In een tijd waarin de werkdruk in de veterinaire sector hoog is, is het verstandig dat

mensen die in het verleden een volwaardig diploma hadden, alsnog geregistreerd kunnen worden. Dat voorkomt onnodig verlies van arbeidspotentieel en houdt de zorg toegankelijk.

Tegelijkertijd blijven er zorgen. De prijzen in de diergeneeskundige zorg, met name in de spoedzorg, stijgen nog altijd harder dan de inflatie. Steeds meer praktijken zijn in handen van internationale ketens met hogere tarieven en minder keuzevrijheid voor eigenaren. Dat raakt mensen gewoon in hun portemonnee. Dat kan ertoe leiden dat dieren geen zorg krijgen. BBB wil van de staatssecretaris dan ook weten welke concrete maatregelen hij gaat nemen om de betaalbaarheid van de spoedzorg te garanderen. Kan de staatssecretaris toezeggen dat de Kamer op korte termijn de uitkomsten van het ACM-onderzoek -- dat is de Autoriteit Consument & Markt -- krijgt?

Voorzitter. Dan de dierenambulances en de wildopvang. We zien dat de staatssecretaris gesprekken voert met gemeenten over hun opvangplicht. Dat is goed, maar in de praktijk horen wij nog steeds verhalen over overvolle opvangcentra die de lasten niet meer aankunnen. Kan de staatssecretaris toezeggen dat er een structurele oplossing komt, waarbij gemeenten ook echt hun verantwoordelijkheid nemen? Wat BBB betreft moet de inzet niet alleen maar liggen op meer regels, maar juist op samenwerking en ondersteuning van vrijwilligers. Ik vraag de staatssecretaris of er mogelijkheden zijn om dierenambulances structureel financieel te ondersteunen, bijvoorbeeld via een landelijke basisfinanciering.

Voorzitter. Dan de dierproeven. BBB staat pal voor de ambitie om waar mogelijk over te gaan naar proefdiervrije innovaties. We zien dat Nederland hierin in Europa een voortrekkersrol heeft gekregen. Tegelijkertijd is eerlijkheid belangrijk. Voor sommige onderzoeken -- denk aan pandemische paraatheid -- zijn dierproeven voorlopig nog noodzakelijk. BBB wil dat dit zorgvuldig blijft gebeuren, onder strikte toetsing, maar dat tegelijkertijd stevig wordt geïnvesteerd in alternatieven. Hoe voorkomt de staatssecretaris dat Nederland door te snelle uitfasering kennis en capaciteit verliest, waardoor we straks afhankelijk worden van onderzoek in landen met lagere standaarden?

Tot slot, voorzitter. BBB kijkt naar de balans. Daarom vragen we de staatssecretaris om in zijn vervolgstappen steeds de praktijktoets te hanteren. Helpt dit de dieren echt? Is het uitvoerbaar voor de mensen die dagelijks met dieren werken?

Tot slot heb ik nog één laatste vraag aan de staatssecretaris. Er is laatst een petitie aangeboden over kortsnuiten. Dat zijn hondjes. Wij hebben gevraagd om een reactie op de petitieaanbieding en op het rapport dat erbij zat. Die brief hebben we nog niet ontvangen. Wanneer kunnen wij deze brief verwachten?

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Van der Plas. Dan gaan we nu weer het rijtje af en geef ik het woord aan meneer Graus van de PVV. Gaat uw gang.

De heer **Graus** (PVV):

Dank je wel, meneer de voorzitter. Allereerst dank aan de collega's voor het samenwerken bij het dierendagakkoord. Dat zijn altijd unieke momenten waarbij we kunnen laten blijken dat dieren buiten partijpolitiek moeten blijven. Daar ben ik heel dankbaar voor.

De PVV wil graag dat er een dieren-DNA-databank komt. Die is er voor een gedeelte al bij de Universiteit Utrecht. Ik heb daar met de staatssecretaris een bezoek aan gebracht. Maar die moet natuurlijk breder worden getrokken, niet alleen naar honden, zodat de dierenpolitie dierenbeulen sneller kan opsporen. Dat is ook handig ter voorkoming van innerlijke en uiterlijke erfelijke factoren die onnodig dierenleed en torenhoge dierenartskosten met zich meebrengen. Daar zou ik graag een reactie op willen.

En kunnen we ook meteen een einde maken aan de vreselijke invasieve verplichte chiphandelingen? Ik zal mijn dieren never nooit laten chippen. Ik vind die invasieve handelingen vreselijk. Zo zijn we daar ook meteen vanaf. Ik zou daar graag een reactie op willen. Want zelfs een gevoelloos voertuig heeft nog een fatsoenlijke registratie. Dieren hebben die totaal niet. Dus we willen ook dat zolang die DNA-databank niet op orde is, dieren sowieso geregistreerd worden. Ze worden vaak gechipt, maar die chip wordt dan vervolgens niet geregistreerd, waardoor de dierenpolitie en de dierenambulances nog met de handen in het haar zitten. Daar had ik graag een oplossing voor gehad.

Wat de prijsplafonds betreft verwijs ik korthedshalve naar ons verkiezingsprogramma en het dierendagakkoord. Ik ga dit dus niet allemaal opnoemen. Mensen kunnen dit nakijken. Maar wij willen dus buiten de prijsplafonds en transparantie ook dat er meer gebruik wordt gemaakt van goedkopere -- dat bedoel ik niet verkeerd -- hbo-geschoolde paraveterinair. Die kunnen namelijk worden ingezet voor eenvoudige noodhulp en spoedeisende handelingen. Het houden van dieren mag geen onbetaalbare, elitaire hobby worden. Ik heb al eerder het volgende gezegd. Zorg nou dat die paraveterinair, goedopgeleide mensen, ook op de dierenambulances komen, zodat dieren die zijn aangereden of anderszins gewond zijn geraakt, ter plekke kunnen worden gestabiliseerd met een snelwerkend corticosteroïde, Solu-Delta-Cortef. Dat wordt zelfs ook bij mensen gebruikt, geloof ik. Daar kan je tienduizenden levens mee redden. Want anders sterven ze ter plekke of in de dierenambulance. Dat is zonde. Dat moeten we niet doen.

Wij pleiten ook voor meer bevoegdheden -- dat staat ook voor een gedeelte in het dierendagakkoord -- voor de orde van dierenartsen, maar ook voor meer wettelijke bevoegdheden voor de ACM om als marktmeester op te treden, dus om de monopolistische, verschrikkelijke clusters te voorkomen. De vercommercialisering van dierennoodhulp vind ik walgelijk.

Ik zal er even vlug doorheen gaan. Hoelang heb ik nog, meneer de voorzitter?

De **voorzitter**:

U heeft nog ruim een minuut.

De heer **Graus** (PVV):

O, nou, dat is wel heel erg kort, hè, voor zo'n belangrijk debat!

Hoe staat het met de onderzoeken om dierenambulances, gelijk Rijkswaterstaat, onder één landelijke ontheffingsvergunning te laten rijden en om ze ook als voorrangsvoertuig te laten rijden? Dat zou allemaal uitgezocht worden. Want het is natuurlijk te gek voor woorden dat Rijkswaterstaat wel met toeters en bellen mag rijden en wel één landelijke ontheffing heeft, en een dierenambulance niet. Het gaat om levende wezens die noodhulp nodig hebben.

Ik wil een verbod op het meeslepen van honden aan elektrische fietsen. Als ik met mijn gewone fiets ga, dan vliegen alle bejaarden mij links en rechts voorbij. Die hebben helemaal niet meer in de gaten wat voor kracht daarvan uitgaat. Dus daar mag je nooit een hond mee voorttrekken. Ik wil actie en reactie op dat gebied.

We willen een vereenvoudigde vergunningsaanvraag voor de bouw van schuilstallen of andere beschutting tegen noodweer of verzengende hitte in weides. Dat is ook door voorgaande bewindspersonen toegezegd. Dat kan desnoods in overleg met de VNG, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, opdat dierenhouders kunnen voldoen aan de wettelijke verplichting, artikel 1.6, lid 3. Dat gaat nu namelijk niet.

De Aziatische hoornaar is een ongelofelijk grote killer, die hele bijenvolken om zeep helpt. Die moet bestreden worden. Er zijn immers die €6.000 vragen voor ondersteuning om hoornaars te zenderen en op te sporen. Dat wordt allemaal niet vrijgegeven door gemeenten. De provincies doen niets. De landelijke overheid doet ook niets. Dat gaat een hele doffe ellende worden.

We willen maatregelen om inteelt en erfelijke ellende bij ons Friese paard te voorkomen. Graag een reactie.

We eisen harde opsporing en aanpak van malafide dierenhandelaren en verbetering van de DNA-identificatie en -registratie voor het welzijn van dieren.

Ik had ook graag een reactie op de positieflijst gehad.

Ben ik door mijn tijd heen, voorzitter? Dan doe ik de rest even ... Want ik heb ook nog iets over de zeehonden. Daar had ik ook nog graag een reactie op gehad. Maar dat doe ik dan wel even in de tweede termijn.

De **voorzitter**:

U bent door uw tijd heen, meneer Graus.

De heer **Graus** (PVV):

Dank u wel.

De **voorzitter**:

En u heeft een interruptie van mevrouw Bromet en daarna nog een van mevrouw Beckerman. Maar eerst mag mevrouw Bromet.

Mevrouw **Bromet** (GroenLinks-PvdA):

Ik heb een vraag over die bijen waar de heer Graus over begon. Ik heb altijd heel veel sympathie gehad voor de initiatieven die er zijn om bijenvolken neer te zetten, ook hier op het dak van de Tweede Kamer. Dat is een initiatief van de heer Graus zelf geweest. Alleen, je hoort steeds vaker dat de bijenvolken van bijen die gehouden worden, de inheemse en wilde bijen verdringen. Hoe kijkt de heer Graus daarnaar? Mijn gedachte over bijen houden is namelijk wel veranderd.

De heer **Graus** (PVV):

Nou, die van mij niet. Het is en-en. Ik heb daar contact over. Ik heb daar zelfs een televisieprogramma over gemaakt. Ik heb daar contact over met de imker des vaderlands, meneer Lemmers, en ook met andere imkers in het land. Mijn opa was ook imker. Maar het moet en-en zijn; dat is logisch. De wilde bijen waar u op doelt, leven vaak in hopen onder de grond. Het hoeft elkaar niet te bijten. Je moet inderdaad een beetje uitkijken waar je kassen plaatst. Dat doen ze in Oostenrijk ook. Het kan dus allemaal. Dat moeten we echt aan ter zake deskundigen overlaten, aan mensen die hier enkel mee bezig zijn. We hebben de beste imkers ter wereld. Ik laat dit dus graag aan

die mensen over. Ik ben het wel met u eens, hoor. Maar het is dus niet zo dat als je voor de honingbijen bent, je dan tegen de wilde bijen bent. Dat frame wordt graag gebruikt in de politiek, maar dat is natuurlijk niet zo. Voor mij is het en-en. En de Aziatische hoornaar is een gevaar voor beide.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Mevrouw Bromet heeft nog een vervolgvraag.

Mevrouw **Bromet** (GroenLinks-PvdA):

Ik ga er nog eens in duiken. Maar ik vind het mooi dat de heer Graus dit zegt over bijen. Ik hoop dat de PVV dit ook over mensen zegt.

De heer **Graus** (PVV):

Ik ben al vanaf 2006, samen met Lutz Jacobi van de PvdA, als eerste en als enige hiermee bezig. Ik werd door iedereen aangesproken met: je bent knettergek dat je zelfs nog bijen wil gaan beschermen. Naderhand bleek dat we gewoon gelijk hadden. Maar vanaf 2006 zet ik, als kleinzoon van een imker, me al heel erg in voor het behoud van de bijen. Want als je kijkt naar de honingbij, dan zie je dat de producten van honingbijen gebruikt worden in brandwondencentra omdat die antibiotisch, prebiotisch en probiotisch werken. De producten die ze voortbrengen, hebben dus ook nog eens een medicinale werking. Daar moeten we dus echt heel voorzichtig mee omgaan. Bovendien staan ze in het begin van onze voedselcyclus. Er is laatst een keer een foto gemaakt van schappen in een supermarkt met en zonder bijen. Nou, je schrikt je de tering als je ziet welke gevolgen het heeft voor onze voedselproductie als bijen uit zouden sterven.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Er is nog een interruptie van mevrouw Beckerman.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Ik ben heel blij dat we gezamenlijk zo'n akkoord hebben kunnen sluiten. Maar wij zijn natuurlijk als partijen in het verleden nog wel wat verder gegaan. Vorige week hadden we het rondetafelgesprek. Daarin ging het onder andere over minima en over wat we kunnen doen met een goede verzekering. Een paar mensen spraken zich namelijk uit tegen hoe het nu geregeld is, maar zij zeiden wel: het is handig om een goed basispakket te maken dat voor elk dier toegankelijk is. Wat vindt de PVV daarvan?

De heer **Graus** (PVV):

Het klopt dat de Partij voor de Dieren, de SP en de PVV veel verder zijn gegaan dan hetierendagakkoord. Ik vond dat voor een gedeelte ook jammer. Dat heb ik mevrouw Beckerman ook gezegd. Maar ik begrijp wel ook haar beweging om, zeker ter ere vanierendag, zo Kamerbreed mogelijk te gaan werken. Maar vanaf nu kunnen we gewoon weer via onze eigen partijen straatvechten. Ik ben er zeker een voorstander van dat bijvoorbeeld bepaalde noodhulp ... Wij vragen daarom ook om die prijsplafonds. Zo willen wij het namelijk doen. Wij willen dat bepaalde dierennoodhulp voor eenieder betaalbaar is. Daarom zei ik ook dat het houden van dieren geen elitaire hobby mag worden. Een eenzaam vrouwtje met een klein AOW'tje en geen of een heel klein pensioentje moet ook gewoon dat beste maatje kunnen houden. Ik ervaar mijn leven lang al meer liefde, mevrouw Beckerman, via de voorzitter, van dieren dan van de homo sapiens. Ik ben daar dus zeker een grote voorstander van. Maar laten we daar samen in optrekken en misschien ook zelf met plannen komen hoe we dat kunnen doen. Er moeten prijsplafonds komen op dierennoodhulp. Dat is in de tandheelkunde bijvoorbeeld ook bij sommige tarieven gebeurd.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Meneer Holman heeft nog een interruptie. Daarna heeft u ook nog een interruptie van mevrouw Van der Plas.

De heer **Holman** (NSC):

Even over de zeehonden. Daar is een motie over ingediend. Vindt u dat die goed uitgevoerd is?

De heer **Graus** (PVV):

Bedankt, meneer Holman, voor uw collegialiteit, want dat punt kon ik niet meer benoemen. Dat is inderdaad heel slecht. We hebben daar de laatste jaren diverse verzoeken over ingediend. Ik heb ook weleens al die opvangcentra hier samengebracht, nog met Lenie 't Hart erbij. Maar het probleem is dat de uitvoering van mijn eigen aangenomen motie getraineerd wordt door sommige mensen binnen de overheid en door de opvangcentra. Daar ben ik natuurlijk ontzettend pissig over, want dat kan gewoon niet. We hebben ook een zorgplicht naar de zeehonden. De zeehond is dé ambassadeur van de Wadden en van de Waddenzee. Ik kan dat dus echt niet geloven. Zeehonden worden niet goed en niet snel genoeg opgevangen. Denk aan de 24 uursregeling, waardoor pups vaak verzuipen of om het leven

komen. Dat is verschrikkelijk. Dat ondermijnt ook de overlevingskansen van de pups, dus niet alleen van de grote zeehonden. Daar wil ik ook graag een reactie op hebben, want ik vind dat er onvoldoende aan gebeurt. Op dat gebied moet er dus regie komen vanuit de staatssecretaris.

De **voorzitter**:

Ja, dank u wel. Mevrouw Van der Plas heeft nog een interruptie.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Allereerst moet ik mezelf even corrigeren. In mijn inbreng sprak ik de staatssecretaris aan op de dierproeven, maar ik denk dat dat de minister van OCW moet zijn. Bij dezen heb ik dat dus even gecorrigeerd.

Ik heb een vraag aan de heer Graus. Ik hoorde hem net wat zeggen over de gezondheidsvoordelen van de honing die de honingbij maakt. Die is goed voor mensen. Die is gezond. Maar we hebben ook te maken met dierproeven die nodig zijn. Niet alle dierproeven zijn nodig. Nogmaals, we hebben ook gezegd dat als het proefdiervrij kan, we dat heel graag zouden willen. Maar sommige dierproeven zijn nog wél nodig om bepaalde aandoeningen en ziektes tegen te gaan. Denk aan alzheimer en aids. Maar het is ook goed voor de pandemische paraatheid. De covidvaccins zijn daar ook mee ontwikkeld. Hoe kijkt de heer Graus daartegen aan? Moet dit allemaal afgeschaft worden? Of vinden we de volksgezondheid en het goed managen daarvan ook belangrijk?

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Van der Plas. Deze telt wel dubbel. Geeft niks, mevrouw Van der Plas. Meneer Graus, graag een reactie.

De heer **Graus** (PVV):

Ik heb daar bewust weinig of niks over gezegd. Er liggen namelijk tal van moties van de Partij voor de Dieren en de PVV en van de PVV en de Partij voor de Dieren. Ik heb die vaak samen met Frank Wassenberg ingediend. Wij willen dat het aantal dierproeven en het aantal proefdieren worden afgebouwd. Wij willen een volledige transitie naar proefdiervrije innovaties. Het blijkt ook dat dieren totaal niet representatief zijn. Daarom wil ik ook zeggen dat als de volksgezondheid u heilig is, u daar ook eens bij stil zou moeten staan. Aan de andere kant bleken bepaalde penicillines, die ooit mijn leven als pasgeborene gered hebben, voor dieren totaal giftig te zijn. Maar die hebben mijn leven gered. Dus ook vice versa klopt het niet. Dierproeven

blijken totaal onvoldoende en niet representatief voor de mens te zijn. Wij willen dus inderdaad simulators, dode en levende gekweekte of niet-gekweekte weefsels, om het menselijk immuunsysteem beter te vertegenwoordigen in de strijd tegen kanker en auto-immuunziekten. Wij zijn het daar dus volstrekt niet mee eens. Wij willen -- daar pleit ik ook al vanaf 2006 voor; dat is al bijna twintig jaar -- helemaal van die verschrikkelijke dierproeven en die arme proefdieren af.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Mevrouw Van Groningen van de VVD heeft nog een interruptie.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

De heer Graus had het erover dat dierenhulp voor iedereen betaalbaar moet zijn. Dat is iets wat we natuurlijk allemaal graag willen. Tegelijkertijd weten we dat dingen als "gratis" niet bestaan. Ik heb een vraag. Want we zien enerzijds dat de vraag naar dierenzorg in de sector heel erg is toegenomen. Die is ook enorm geprofessionaliseerd. Dat komt ook met een prijs. Anderzijds zijn er ook gewoon heel veel mensen -- dat bleek ook uit de rondetafelgesprekken -- met doorgefokte dieren met erfelijke afwijkingen. U weet dat wij daar als VVD in ieder geval iets aan willen doen. Denk aan een fokverbod bij dieren met erfelijke afwijkingen en gevaarlijke kenmerken. Wij zijn heel benieuwd hoe de PVV daarnaar kijkt.

De heer **Graus** (PVV):

Ik neem het u niet kwalijk, maar in 2010 heb ik het volgende met staatssecretaris Bleker kunnen aftikken. Die ging toen over dierenwelzijn. Wij waren toen gedoogpartner. We hebben toen kunnen aftikken dat er een einde zou komen aan het fokbeleid van die dieren en de import van die dieren. Ik vraag dat al sinds die tijd. Ik heb daar ook toezeggingen op gehad van de regering. Maar daar is vaak niets mee gedaan, bijvoorbeeld omdat het kabinet ook vaak viel. Ik ben het hier dus helemaal mee eens. Ik trek heel veel op met dokter Hille Fieten van het Expertisecentrum Genetica Diergeneeskunde. Ik heb daar samen met de staatssecretaris en dokter Fieten een bezoek aan gebracht. We hebben ons daar goed laten inlichten en voorlichten. Uiteraard zijn we daar heel zwaar op tegen.

Maar we zijn ook tegen de import van die dieren. Want je kan wel zeggen "we gaan hier met een fokverbod komen", maar dan komt de ellende uit het buitenland. Die komt ook vaak uit het voormalige Oostblok. Daar moeten we natuurlijk ook vanaf. Daarom pleiten we ook voor grenscontroles met warmtecamera's. Ze moeten aan de grenzen al die schimmige busjes, die gesloten busjes, scannen met een warmtecamera. Zie je dieren? Hop, dan

moeten ze langs de kant en bij de veter gepakt worden. De dieren moeten dan in beslag genomen worden en in veiligheid gebracht worden. Je moet ook de busjes in beslag nemen. Je moet alles afsnijden. Ik heb zelfs nog gepleit voor het sturen van observatieteams naar het voormalige Oostblok om ze allemaal op te sporen.

Ik ben dit dus helemaal met iedereen eens. Ik denk dat we het er Kamerbreed over eens zijn dat daar een einde aan moet komen.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Graus. Er is nog een vervolgvraag van mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Ja, ik heb dan toch nog een verhelderende vraag. Goed dat we elkaar hierin vinden. Maar het is belangrijker dat we in Nederland misschien ook al stappen kunnen zetten, zonder meteen allerlei grenscontroles en zo te gaan instellen. Denk aan een keurmerk met kwaliteitscriteria voor gezonde fok. Denk aan goed ingelichte consumenten. Ik denk dat dat ook enorm belangrijk is. Dit moet al dan niet in combinatie met een DNA-databank. Fairdog heeft het daar ook over gehad. Ik ben benieuwd hoe u daarnaar kijkt. Dat zou in ieder geval iets zijn wat wij als VVD graag zouden willen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Meneer Graus, graag een korte reactie.

De heer **Graus** (PVV):

Dan ben ik blij dat Thommie van Campen er niet meer is en dat u er nu bent, want de VVD heeft mijn verzoeken om een databank altijd tegengehouden. Ik vind dit dus heel verbazingwekkend. Gisteren bleek dat ook weer. Al die tijd dat ik er zit, vraag ik om de bewapening van boa's. Dat heeft de VVD altijd tegengehouden. Vlak voor de verkiezingen komen ze ineens met bewapening van boa's. Dit verbaast mij dus. Maar ik ben u heel dankbaar dat u om bent. Ik vraag dus al bijna zo lang als ik besta om een DNA-databank, in samenwerking met de dierenpolitie en de Universiteit Utrecht. Ook daarover zijn we voorgelicht door dokter Fieten. Daar was de staatssecretaris ook bij. Daar zijn we natuurlijk volledig voorstander van. Dus bedankt voor uw steun voor onze jarenlange verzoeken. Dank u wel. Dan kan ik daar mogelijk ook een motie over indienen met steun van de VVD. Dat is fijn.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Graus. Het woord is aan meneer Holman van NSC.

De heer **Holman** (NSC):

Dank u wel, voorzitter. Vandaag is de laatste dag van deze Kamerperiode. Voor mij is het ook de laatste dag. Ik wil graag constateren dat ik er altijd heel veel plezier aan heb ontleend om hier met mijn zeer gewaardeerde collega's te vergaderen.

We hebben vaak een stevige discussie en indringende vragen over dieren buiten de veehouderij. Maar we schuiven bijna niet op. Het schiet niet op. We komen niet zo veel verder. Wij hebben nog maar een paar jaar ervaring, maar meneer Graus refereert al aan een periode van tien à vijftien jaar. Correctie: het gaat om bijna twintig jaar.

De wolven. Bij hoeveel probleemwolven is het probleem nou opgelost? Het aantal neemt fors toe. Het lijkt erop dat we erbij staan en ernaar kijken.

De grutto. Hoe staat het met de ingebrekestelling? Komt het goed? Loopt het goed af? Gaan we werkelijk meer grutto's krijgen? Wat is de ambitie van de staatssecretaris? Gaan we werkelijk een verdubbeling van het aantal grutto's krijgen?

Honden en katten zijn ook al aan de orde geweest. Is er zicht op een verbod op bijvoorbeeld kortsnuiten? Is er zicht op een handelsverbod? Is er zicht op import? Dit is al heel vaak genoemd. Er is veel handel op Marktplaats, horen wij van betrokkenen. Kunnen wij die handel op de een of andere manier stoppen? Ook hier lijkt het: we staan erbij en we kijken ernaar.

Proefdieren. Het is al eerder gevraagd: minister, wat gaan we doen met het amendement dat ontraden was, maar aangenomen is? Gaat het pleidooi dat wij hier hebben gehouden voor bijvoorbeeld apen nu werkelijk uitgevoerd worden? Het lijkt erop dat dit kabinet het eigenlijk wel prima vindt hoe het gaat en niet werkelijk de ambitie heeft om dat te verminderen. Ook hier lijkt het: we staan erbij en we kijken ernaar.

Voorzitter. Ik wil het kort houden, dus ik houd het bij deze vier vragen. Ik ben benieuwd naar de antwoorden.

De **voorzitter**:

U heeft een interruptie van meneer Graus.

De heer **Graus** (PVV):

Ik wil mijn collega -- "ambtsgenoot", zou meneer Baudet zeggen -- het volgende vragen. Wij pleiten voor een nationaal coördinator die gaat zorgen voor de versnelde transitie, acceptatie, validatie en toepassing van de proefdiervrije innovaties. Kan uw partij ons daarin steunen? Ik heb er net geen tijd voor gehad, maar zou u aan de staatssecretaris kunnen vragen of hij er ook voorstander van is om een nationaal coördinator in het leven te roepen aangaande de transitie naar proefdiervrije innovaties?

De heer **Holman** (NSC):

Ik kan niet precies overzien of een nationaal coördinator de oplossing zou zijn, maar ik ben net als u ook wel benieuwd naar het antwoord van de minister daarop. Maar het is wat ik net zei: het lijkt erop dat we erbij staan en ernaar kijken. De discussie of het wel of niet nodig is, herhaalt zich steeds. Willen wij honderdduizenden proefdieren en meer dan duizend apen, ja of nee? Doen wij wel maximaal moeite om te voorkomen dat die in gebruik blijven? Doen wij wel maximaal moeite om dit daadwerkelijk te verminderen? Als een coördinator daar een rol in zou kunnen spelen ... Maar ik denk dat het ook politiek lef, een politiek besluit zou moeten zijn om dit te realiseren.

De **voorzitter**:

Meneer Graus, u heeft nog één korte interruptie, want uw vorige interruptie was ver over de tijd. Maar gaat uw gang.

De heer **Graus** (PVV):

Dat is goed; dan hou ik het bij één korte. Kijk, wij vragen met diverse partijen om een einde te maken aan het inzetten van apen en dat verschrikkelijke apencentrum in Rijswijk. We hebben zelfs allemaal een amendement daarover gesteund. Maar er gebeurt niks. Daarom wil ik het volgende vragen. Ik vind dat er een nationaal coördinator moet komen die dit gaat overnemen en zich gaat bezighouden met de snellere transitie, acceptatie, validatie en toepassing van de proefdiervrije innovaties. Daar kan toch moeilijk iemand tegen zijn? Dit gebeurt gewoon niet. Al tientallen jaren lang worden beloftes niet nagekomen. Voor mijn tijd als Kamerlid werd er al beloofd dat dit afgebouwd zou worden. Dus dan moet er toch iets gebeuren? Dan moet er toch iemand komen die dit gaat doen? Misschien wilt u dat wel gaan doen in de toekomst, meneer Holman.

De heer **Holman** (NSC):

Volgens mij is het probleem eenvoudiger. We hebben een verantwoordelijk minister. Het kabinet is verantwoordelijk. Er moet gewoon een bestuurlijk, een politiek besluit genomen worden dat dit gaat afnemen. Wie bepaalt, betaalt. Qua wetgeving kunnen we ook alles regelen. Het kan dus misschien helpen. Maar in eerste instantie is het aan de minister. Wat gaat de minister doen? Gaat de minister werkelijk het probleem serieus nemen? Gaat de minister het amendement uitvoeren? Ik denk dat dat de politieke vraag is.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U was gereed met uw betoog, had ik begrepen. Dan is het woord aan mevrouw Bromet van de fractie van GroenLinks-Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Bromet** (GroenLinks-PvdA):

Dank u wel, voorzitter. Ik heb in dit debat ook geregeld déjà vu's over Kamermeerderheden die achtereenvolgende kabinetten vragen dingen te doen die niet gebeuren. Daar zal ik in mijn bijdrage wat over vertellen.

Allereerst de dierenartskosten. De stijgende dierenartskosten zijn al jaren een groot probleem. De tarieven zijn sinds 1991 twee tot tweeënhalf keer sneller gestegen dan de inflatie. Voor de spoedzorg zijn de tarieven zelfs tweeënhalf tot drie keer sneller gestegen dan de inflatie. Doordat een bezoekje aan de dierenarts zo ontzettend duur is geworden, is het voor veel mensen onbetaalbaar geworden en worden huisdiereigenaren voor moeilijke dilemma's gesteld. Dat gaat zelfs zo ver dat er een toename is in het aantal mensen dat zorg mijdt vanwege de kosten. Er zijn zelfs gevallen waarbij er wordt overgegaan tot het vroegtijdig inslapen van dieren. Er belanden ook meer dieren in het asiel.

Schaalvergroting van de dierenartsenpraktijken is hierbij een groot probleem, nu steeds meer van deze praktijken worden overgenomen door grote ketens, waarmee de prijzen worden opgedreven. Mijn collega Bushoff is gelukkig bezig met een initiatiefwet waarmee de ACM sneller kan ingrijpen bij ketenvorming, maar dit zal niet op korte termijn een oplossing bieden voor de stijgende kosten. Er is gewoon een Kamermeerderheid om maximumprijzen in te voeren. Dat lijkt me heel noodzakelijk, om problemen tegen te gaan. Toch wil de staatssecretaris eerst een onderzoek van de ACM afwachten, omdat het anders lastig zou worden in Europa. Maar hoe kan het dan dat er in Duitsland wel gewoon maximumprijzen zijn? Dan moet dat in Nederland toch ook gewoon te regelen zijn, vraag ik de staatssecretaris.

Dan de doorgefokte huisdieren. 50% van de huisdieren die bij de dierenarts worden gebracht, blijkt daar te komen doordat ze zijn gefokt op uiterlijke kenmerken, waardoor ze gezondheidsproblemen hebben. Het aangekondigde

houd-, handels- en tentoonstellingsverbod hierop is nog steeds niet ingevoerd. Wanneer gaat dat gebeuren?

Voorzitter. Wij hebben hier jaren gepleit voor een positieflijst. Voor zoogdieren is die inmiddels eindelijk vastgesteld. Dat is ontzettend belangrijk, omdat dit duidelijk maakt welke dieren wel en niet geschikt zijn om als huisdier te houden. Maar nu staat deze lijst onder druk, door een lopende rechtszaak over de gebruikte beoordelingsmethode. Veel landen hebben laten zien dat het een succesvol instrument is. Hoe gaat de staatssecretaris dit beleid verder ontwikkelen? Hoe zorgt hij voor een goede uitvoering en handhaving van de positieflijst?

In een vorig debat heb ik ook al aangegeven dat we een uitbreiding willen van de positieflijst naar reptielen en vogels. Veel exotische diersoorten zijn helemaal niet geschikt om als huisdier te houden. Er wordt gewerkt aan een lijst voor reptielen, maar nog niet aan een lijst voor vogels. Is het niet veel eenvoudiger om direct zowel een positieflijst voor vogels als een positieflijst voor reptielen te maken, zodat alles nu in één keer goed geregeld is? Kan de staatssecretaris in ieder geval alvast beginnen met dit traject en niet pas wachten tot de reptielenlijst vastligt? Dan duurt het namelijk weer jaren, terwijl er gewoon een aangenomen motie voor ligt.

Tot slot, voorzitter, de snelle invoering van de chipplicht voor katten. Net als de positieflijst is ook de chip- en registratieplicht voor katten toegezegd in januari 2023. Dat is bijna drie jaar geleden. Van de staatssecretaris heb ik hier sindsdien helemaal niets meer van gehoord. Kan hij de commissie informeren over de vooruitzichten van deze AMvB en het verdere verloop van dit traject?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Bromet. Mevrouw Van der Plas heeft haar inbreng al geleverd, dus we gaan verder met mevrouw Van Groningen. Ik hoor mevrouw Van der Plas zeggen dat dat niet nodig was geweest, omdat ze toch niet weg moet. Prima. Mevrouw Van Groningen, u heeft het woord.

Mevrouw Van Groningen (VVD):

Dank u, voorzitter. Als er één ding is waar we als politiek de handen voor ineenslaan, dan is het toch wel dierenwelzijn. Dat blijkt ook uit het dierendagakkoord, dat wij vanochtend gepresenteerd hebben. Dierendag is gewoon een speciale dag, eigenlijk voor iedereen die van dieren houdt. Daarom zetten wij als VVD ook onze handtekening onder dit akkoord voor eerlijke en goede zorg. Dat past ook bij de inzet van onze partij de afgelopen jaren om het dierenwelzijn te verbeteren. Denk aan levenslange

houdverboden voor dierenbeulen, de positieflijst voor bepaalde diersoorten -- daar ging het net al even over -- het toon- en houdverbod voor doorgefokte dieren, onderzoek naar tarieven en monopolievorming in de dierenzorg.

Voorzitter. Dierenwelzijn is voor de VVD een voorwaarde voor het houden van dieren. De meeste Nederlanders zorgen goed voor hun dieren, met liefde en met toewijding. Helaas zijn er ook uitzonderingen. Daar moet de overheid keihard tegen optreden. De overheid moet optreden tegen mishandeling, tegen onverantwoord gedrag en tegen onnodig dierenleed. Er is ook leed aan de mensenkant, want jaarlijks zijn er tienduizenden slachtoffers van bijtincidenten met ernstig letsel. Denk aan afgerukte ledematen, verminkte gezichten en ernstige botbreuken, soms zelfs met fatale afloop, vooral bij kleine kinderen. Plastisch chirurgen hebben al eerder de noodklok geluid. Vorige maand heeft zich in mijn stad Rotterdam weer een afschuwelijk incident voorgedaan met een dodelijke afloop. Dit is de zoveelste keer dat de veiligheid van mensen, vaak kinderen, ernstig in het geding komt.

Voor de VVD is dit opnieuw bewijs dat dit een probleem is waar urgent maatregelen tegen getroffen moeten worden. Twee jaar geleden hebben we hiervoor een vierpuntenplan ingediend. Dat heb ik niet zelf gedaan; dat heeft de heer Van Campen gedaan. De staatssecretaris heeft wat stappen aangekondigd. Vandaag vragen we hem opnieuw naar de voortgang. In reactie op het ongeval in Rotterdam vorige maand stelde hij dat het verbieden van een hondensoort geen zin heeft. De VVD begrijpt dat, maar dat lijkt wel af te wijken van de inzet van zijn voorganger, die een verbod wilde op het houden en fokken van honden met bepaalde bijtgevaarlijke kenmerken. Mijn vragen zijn dan ook als volgt. Waar blijft het landelijke meldpunt, zodat we bijtincidenten kunnen bijhouden? We horen ook graag of de staatssecretaris niet meer van plan is om een verbod op hoogrisicohonden met bijtgevaarlijke kenmerken te onderzoeken, zoals zijn voorganger dat had aangekondigd. En wat gaat de staatssecretaris doen om vaart te maken met betere voorlichting voor baasjes? Wat kunnen we in de tussentijd doen om het aantal incidenten te verlagen?

Voorzitter. Voor veel Nederlanders is hun huisdier een onderdeel van het gezin. De kosten van dierenzorg, zeker in de spoedzorg, zijn fors gestegen. De VVD pleit al jaren voor transparantie in de tarieven en steunt het ACM-onderzoek naar een tariefstelling. Waar nodig grijpen we in. Laat ik wel heel helder zijn: de VVD wil niet iets repareren wat niet kapot is. We staan achter onze ondernemers. We zien ook de druk op de geprofessionaliseerde sector. Denk aan personeelstekorten, hoge verwachtingen en te weinig spoedpraktijk. Dat vraagt om verstandige keuzes en tegelijkertijd om terughoudendheid in regels. Daarom zijn we, net als de SP, benieuwd wanneer het rapport van de ACM zal verschijnen.

Maar allereerst wil de VVD een stap zetten om de stap naar het tuchtcollege minder makkelijk te maken. Dierenartsen ervaren grote druk doordat het voor baasjes eenvoudig is bij een klacht te stappen naar een tuchtcollege.

Dat maakt dat dierenartsen defensief handelen, uit angst een fout te maken. Bij bijna alle vormen van tuchtrecht is er ergens weleens sprake van een drempel, bijvoorbeeld in de vorm van een voorgesprek met onafhankelijke experts. Daarom willen we graag horen hoe de staatssecretaris kijkt naar het invoeren van een voorgesprek met onafhankelijke experts en of hij ook samen met de sector op zoek wil gaan naar de beste manier om dit te regelen, zodat er een evenwicht in klachtenafhandeling ontstaat voor dierenbezitters en voor dierenartsen.

Voorzitter. Dan toch nog een punt. Veel dierenartsbezoeken komen door erfelijke ziektes of schadelijke rasgebonden aandoeningen. Dit is goed voor meer dan de helft van de consulten. De VVD wil baasjes beschermen en fokkers aanpakken, omdat een strenge aanpak van hondenrasproblematiek zowel de sector ontlast alsook de kosten voor de dierenbezitters verlaagt. Daarom pleiten we voor de invoering van een keurmerk voor gezonde hondenfok, zodat pups gesocialiseerd worden. Eerder heeft de VVD al Fairdog genoemd als voorbeeld. Een keurmerk gaat helpen om te zorgen voor een goede socialisatie en om doorgefokte uiterlijke kenmerken te voorkomen. Dit gaat zowel dierenbezitters alsook dierenartsen echt helpen. Daarnaast vinden we het zinvol dat dierenartsen zijn uitgerust met een diagnoseregistratiesysteem, de zogenaamde PetScan. Dierenartsen zijn hier al goed mee bezig, bijvoorbeeld door te kijken waar op basis van DNA-onderzoek erfelijke ziektes kunnen worden tegengegaan. Mijn laatste vragen voor vandaag zijn dan ook de volgende. Hoe kijkt de staatssecretaris naar een keurmerk voor gezonde fok? Zou de staatssecretaris dat met de markt willen uitrollen? Op welke manier kunnen we nu goed handhaven dat bepaalde dieren niet langer mogen worden gefokt of in bezit mogen zijn? Wat wil de staatssecretaris daaraan doen?

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Van Groningen. Er is nog een interruptie van het lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

In principe mogen stroomstoothalsbanden niet worden gebruikt, maar we zien dat de politie ertegenaan loopt dat ze echt iemand op heterdaad op gebruik moeten betrappen. Als iemand gewoon een stroomstoothalsband bezit of verkoopt, dan kunnen ze niet ingrijpen. Dat leidt tot heel veel dierenleed en onmacht bij de politie. Is de VVD bereid ons te steunen om te zorgen voor een verbod op verkoop en bezit van stroomstoothalsbanden?

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Dit is natuurlijk een heel lastig thema. Ik begrijp dat u opkomt voor het dierenwelzijn. Dat vinden wij ook belangrijk. Tegelijkertijd hebben we in de praktijk ook gezien dat dit heel goed kan werken, mits de dierbezitter dit op een juiste manier hanteert. Ik denk dus dat het belangrijk is om eerst uit te vragen wat nou de voor- en nadelen zijn, voordat ik iets wil gaan verbieden.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Wilt u nog reageren, lid Kostić? Ja.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ik houd het er maar op dat mijn collega nieuw is in deze commissie. Maar het is niet voor niets dat het gebruik van stroomstoothalsbanden zwaar ingeperkt is. Dat is eigenlijk gewoon verboden. De politie loopt ertegenaan dat ze dierenleed nu niet kunnen voorkomen omdat het verkopen en het bezitten ervan nog niet verboden is. Dus dit stelt me wel een beetje teleur van de VVD.

Dan een ander punt. We weten van de Raad voor Dierenaangelegenheden dat je dolfijnen op geen enkele wijze dierwaardig kan houden in betonnen bakken, zoals dat nu gebeurt in het Dolfinarium. Heel veel landen -- ik heb net een aantal landen genoemd, zoals Frankrijk, Canada, Mexico, België, India en Kroatië -- hebben het gevangenhouden van dolfijnen verboden en gaan dat afbouwen. Is de VVD op z'n minst bereid om te kijken naar een afbouwplan? Ik zeg dus niet: laten we het morgen doen. Het liefst doe ik dat wel. Maar kunnen we in ieder geval naar een afbouwplan gaan? Kunnen we naar een beschaafd Nederland gaan, waarin we zeggen: we moeten in ieder geval toewerken naar afbouw, zodat nooit meer een dolfijn in zo'n betonnen bak wordt vastgehouden?

De **voorzitter**:

Dit telt wel als een dubbele interruptie. Het woord is aan mevrouw Van Groningen uit Rotterdam.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Vandaag zit ik wel in Den Haag! Laat ik eerlijk zijn: dit dossier is nieuw voor mij. Een dolfijn is dan weer niet mijn specialisme. Zou het over andere huisdieren gaan, dan gaat me dat een stuk beter af. Ik vind zeker dat alle dierentuinen in Nederland al aan strenge richtlijnen voldoen. Wij hebben

dierenwelzijn hier hoog in het vaandel. Dus nee, ik kan u niet toezeggen dat wij zomaar een verbod gaan steunen om dolfijnen in Nederland niet mogelijk te maken.

De **voorzitter**:

Lid Kostić heeft nog één interruptie. Gaat uw gang.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Mijn collega is misschien wel nieuw, maar wat ik net zei: de Raad voor Dierenaangelegenheden heeft gezegd dat dit gewoon niet dierwaardig te doen is voor dolfijnen. Los daarvan vraag ik haar op menselijk niveau wat ze er zelf van vindt dat dolfijnen normaal gesproken mijlenver moeten zwemmen, sociale verbanden hebben en op heel intelligent niveau communiceren, maar nu in een betonnen bak worden vastgehouden, vooral voor vermaak voor mensen. Wat vindt u daar op menselijk niveau van, los van uw politieke kleur?

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Ik vind het sowieso ontzettend belangrijk dat we goed voor dieren zorgen, waar dat dan ook ter wereld gebeurt. Ik weet dat wij in Nederland streng toezien op al onze dierentuinen, dus ook op het Dolfinarium. Dat is inderdaad recentelijk ook in het nieuws geweest. Ik vind het prachtig om dieren in de natuur te zien, maar tegelijkertijd hebben wij met elkaar dierentuinen. Mensen vinden het interessant om dieren te zien. Dat vind ik ook goed. Ik vind het goed dat mensen kunnen zien hoe ze leven. Ik ben het er persoonlijk mee eens dat het belangrijk is dat mensen ook de kans hebben om dieren in dierentuinen te zien. Als dat op een goede manier gebeurt, zoals wij dat hier in Nederland reguleren, dan kan ik daar alleen maar trots op zijn. Ik kijk bijvoorbeeld naar onze eigen Diergaarde in Rotterdam, die dat op een hele mooie manier doet. Diergaarde heeft ook belangrijke fokprogramma's, waardoor we deze diersoorten over de hele wereld in stand houden. Ik kan alleen maar trots zijn dat wij in Nederland op een positieve manier een aandeel hebben in dierenwelzijn.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dit was de eerste termijn van de Kamer. Ik kijk even naar rechts, naar de bewindspersonen. Heeft u aan twintig minuten genoeg of heeft u een halfuur nodig? Zullen we ertussenen gaan zitten, dus op 25 minuten? Oké. Dan gaan wij om 11.15 uur verder. Ik schors de vergadering. O, het verzoek

aan de bewindspersonen is om samen even een foto te maken. Dan tel ik er vijf minuten schorsing bij op; dat is prima!

De vergadering wordt van 10.52 uur tot 11.21 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Ik heropen de vergadering. Fijn dat u terug bent. Wie van u gaat het spits afbijten? De staatssecretaris. Dan geef ik het woord aan de staatssecretaris. Gaat uw gang.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dank u wel, voorzitter. We werken hier altijd met blokjes. Ik heb eerst een blokje diergeneeskundige zorg. Ik denk dat dat vandaag het allerbelangrijkste onderwerp is. Daarna beantwoord ik de vragen per Kamerlid, want die liepen nogal uiteen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. We hanteren weer vier interrupties, op dezelfde manier.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Voorzitter. Vandaag spreken we over de zorg voor onze dieren, een onderwerp dat erg belangrijk is. Ik dank de Kamerleden echt voor hun inbreng. Dieren spelen een grote rol in het leven van mensen, ook in mijn leven. Wie een dier heeft, draagt de verantwoordelijkheid om daar goed voor te zorgen. Daarbij is het van belang dat goede diergeneeskundige zorg beschikbaar en toegankelijk is. Hierin heeft de veterinaire beroepsgroep een hele belangrijke verantwoordelijkheid. Ik begrijp dat u vorige week met hen en met andere partijen uit het veld het gesprek hebt gevoerd over de ontwikkelingen in de diergeneeskundige zorg en ook over de vraag of het stelsel hiervoor nog voldoende is toegerust. Dat zijn uiteraard relevante vragen. Dit is iets waar ik samen met de beroepsgroep ook al geruime tijd aan werk. Ik heb uw Kamer gisteren per brief geïnformeerd over de voortgang.

Ik dank een groot deel van de Kamer vandaag in het bijzonder voor hun voorstellen in het zogenaamde dierendagakkoord. Het zijn voor mij stuk voor stuk zeer herkenbare thema's. Ik deel met u dat we op deze thema's stappen moeten zetten. Daar werk ik hard aan, samen met de betrokken organisaties

en sectoren. Daarbij ga ik uw voorstellen goed bezien. Op een aantal thema's zal ik straks in mijn beantwoording specifiek ingaan.

Voorzitter. Ik wil eerst stellen dat we in Nederland een goede kwaliteit van diergeneeskundige zorg hebben. Daar kunnen we trots op zijn. We zien echter dat er de laatste jaren grote veranderingen hebben plaatsgevonden. Die hebben geleid tot een sterke professionaliseringsslag en een hoger niveau van zorg. Daar hebben zowel het dier en de eigenaar als de praktijk en de professional baat bij gehad. Tegelijkertijd is de markt van deze zorg zodanig veranderd dat er nieuwe vragen en knelpunten binnenkomen; die heeft uw Kamer ook benoemd. We moeten samen werken aan goede oplossingen daarvoor.

De afgelopen jaren heb ik samen met de partijen uit het veld gewerkt aan het verder toekomstbestendig maken van de diergeneeskundige zorg. We hebben onze inzet mede bepaald op basis van een drietal onderzoeken dat ik heb laten uitvoeren: naar de arbeidsmarkt, naar de organisatie van de diergeneeskundige zorg en naar de prijsontwikkeling. Een belangrijke aanbeveling uit het Berenschot-onderzoek was de ontwikkeling van een nieuwe centrale beroepsorganisatie die de veterinaire professional ondersteunt in zijn vak en helpt om de kwaliteit van de zorg beter te borgen.

Twee jaar geleden ben ik daarom samen met de beroepsgroep een proces gestart onder leiding van een onafhankelijke kwartiermaker, waarin gewerkt is aan een visie en een ontwerp voor een nieuwe beroepsorganisatie. Ik ben blij dat de beroepsverenigingen voor dierenartsen, paraveterinair en dierfysiotherapeuten recent hebben aangekondigd de krachten te bundelen in een nieuwe federatie, die per 1 juli 2026 wordt opgericht. Dat is een belangrijk en uniek resultaat in een voorheen versnipperd veld, waarmee de beroepsgroep een stevige basis legt voor zelfregulering. Denk aan de ontwikkeling van professionele standaarden die de dierenarts ondersteunen bij de uitoefening van zijn vak.

Tevens heb ik in samenspraak met het veld het Diergeneeskunderegister vernieuwd, zodat het gebruiksvriendelijker is en aan de wensen van de toekomst kan voldoen. Vertrouwen van diereigenaren in de diergeneeskundige zorg is essentieel. Diereigenaren moeten erop kunnen vertrouwen dat bijvoorbeeld een dierenarts bevoegd is om zijn vak uit te oefenen. Het Diergeneeskunderegister vormt hiervoor de basis.

Daarnaast verken ik op dit moment samen met de beroepsgroep een herregistratieplicht waarmee diergeneeskundigen ...

De **voorzitter**:

We gaan even schorsen in verband met een klein probleempje.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**:

We hervatten deze "spannende" bijeenkomst. Even een mededeling van huishoudelijke aard: dankzij de snelle hulp van de technische dienst naar aanleiding van de stroomproblemen staat er op de stopcontacten aan mijn linkerkant geen spanning meer. De microfoons doen het allemaal wel. Het kabinet staat nog wel onder spanning!

Ik verzoek de staatssecretaris om zijn betoog voort te zetten. Gaat uw gang.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dank u vriendelijk, voorzitter. Na deze "stroomstootdemonstratie" was ik gebleven bij mijn werkzaamheden, die best goed in het dierendagakkoord passen. Ik was gebleven bij de herregistratieplicht waarmee diergeneeskundigen hun bekwaamheid periodiek moeten aantonen. Hiermee wordt de kwaliteit beter geborgd en krijgen we een beter beeld van de beroepsgroep, waardoor het arbeidspotentieel beter kan worden benut. Vanwege de hoge werkdruk en het ervaren tekort aan dierenartsen zet ik mij ook in voor het zo goed mogelijk benutten van het overige arbeidspotentieel. In dit verband heb ik deze zomer een vrijstellingsregeling voor paraveterinair gepubliceerd. Deze biedt de mogelijkheid voor paraveterinair die voldoen aan de huidige eisen maar hun diploma haalden onder oude wetgeving, om weer bevoegd aan het werk te kunnen. Hier wordt goed gebruik van gemaakt.

Ook verken ik met het veld een mogelijke herverdeling van bevoegdheden binnen de diergeneeskundige sector. Het delegeren van taken van de dierenarts naar een paraveterinair is een van de mogelijkheden om de werkdruk te verlagen en mogelijk kosten te besparen. De eerste stap hiervoor is gezet. Uit een eerste inventarisatie blijkt dat er binnen de geldende wetgeving meer ruimte lijkt te zijn dan er nu in de praktijk wordt benut. Dit komt bijvoorbeeld door technologische ontwikkelingen. Ik ben hierover met de beroepsgroep in gesprek. Zij bekijken hoe deze ruimte beter benut kan worden in de praktijk.

Als tweede stap kijk ik naar een mogelijke verruiming en de aanpassing van wettelijke bevoegdheden. Hiervoor start ik dit najaar een onderzoek naar het bevoegdhedenstelsel. Een concreet onderdeel van dit onderzoek is de verkenning van nut en noodzaak van een hbo-opleiding en een hbo-functie in het veld. Ook hierbij is er voor de beroepsgroep een grote rol weggelegd.

Voor het eind van dit jaar zal ook de evaluatie van het tuchtrecht starten. Daarbij onderzoeken we met de beroepsgroep of het tuchtrecht het gewenste effect heeft, namelijk het waarborgen van de kwaliteit van de veterinaire

gezondheidszorg en het bevorderen van een goede en zorgvuldige beroepsuitoefening. Ik verwacht de resultaten eind 2026 met uw Kamer te kunnen delen.

Als laatste noem ik het onderzoek naar de prijsontwikkeling in de diergeneeskundige zorg dat ik heb laten uitvoeren. Naar aanleiding van de resultaten heb ik samen met de minister van Economische Zaken, de ACM en de beroepsgroep een stevige aanpak geformuleerd, gericht op een concurrerende markt en een consument die weet voor welke zorg hij kan kiezen en tegen welke kosten. Hier kom ik straks in mijn beantwoording op terug.

Voorzitter. Dan begin ik nu aan de vragen. Ik begin met die van mevrouw Beckerman, omdat die het initiatief heeft genomen voor dit mooie akkoord. Ik ben het met u eens dat er goede wetgeving moet zijn en dat die nodig is voor goede huisdierenzorg. Het dierendagakkoord verwijst naar het idee dat wij als Nederland weinig zouden reguleren wat dit betreft.

Uw Kamer vroeg of er nu wel of niet een orde in de wet is vastgelegd. Ook vroeg uw Kamer naar de wijze waarop de bevoegdheden zijn gereguleerd. Nederland heeft geen orde, maar heeft qua bevoegdheden bijvoorbeeld meer gereguleerd dan andere Europese lidstaten. Naast het beroep van dierenarts hebben wij ook andere beroepen gereguleerd, zoals dat van paraveterinair; die mag diergeneeskundige handelingen uitvoeren. In andere landen zijn deze bevoegdheden voorbehouden aan een dierenarts. De Nederlandse wetgeving biedt daarmee ruimte om taken te verdelen en dierenartsen te ontlasten.

Zoals ik al eerder aangaf, werk ik met partijen uit het veld aan het verder toekomstbestendig maken van de diergeneeskundige zorg. Daarin wegen we ook goed af of er nieuwe wetgeving nodig is, gezien alle ontwikkelingen van de veranderende markt en de zorg. Zo verken ik met de beroepsgroep de invoering van een herregistratieplicht voor diergeneeskundigen in de wet. Ook voer ik, zoals ik net al zei, een evaluatie uit van het tuchtrechtstelsel om te bezien of de regelgeving nog voldoet. Met het veld doe ik ook onderzoek naar een mogelijke verruiming en aanpassing van de wettelijke bevoegdheden. Dit geldt ook voor de dierenambulances. Hiermee werken we dus aan een versterkte regulering van de zorg, waar uw Kamer om vraagt. Tegelijkertijd zeg ik tegen uw Kamer dat niet alles wettelijk gereguleerd hoeft te zijn om goed te werken in de praktijk.

Uw Kamer vraagt naar een orde. In het proces om te komen tot een nieuwe gezamenlijke beroepsorganisatie zijn met de beroepsgroep verschillende organisatievormen afgewogen, waaronder ook een publiekrechtelijk gereguleerde orde. Een orde is een publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie die wordt ingesteld bij wet. Bij wet worden de taken van de PBO geregeld, die zich primair richten op de publieke belangen. Naast de taken worden ook de inrichting van de beroepsorganisatie en de samenstelling en de bevoegdheid

van het bestuur en het toezicht op de PBO in de wet geregeld. De overheid heeft daarbij de regie.

Het is nu zeer de vraag of een PBO de organisatievorm is die past bij de veterinaire beroepsgroep. Een PBO heeft als openbaar lichaam namelijk een overheidstaak, die gericht is op het algemeen belang, en heeft geen andere taken als private belangenbehartiging van de beroepsgroep. Het ontwikkelen van beroepsstandaarden valt hier bijvoorbeeld niet onder, terwijl dat wel een belangrijke opgave is voor de beroepsgroep, die deze taak ook wil oppakken. De beroepsverenigingen bundelen hun krachten nu in een federatie. Deze biedt een stevige basis voor zelfregulering en pakt de kerntaken op, zoals de toegankelijkheid en organisatie van de spoedzorg en de ondersteuning van professionals door het ontwikkelen van standaarden. Deze organisatievorm past bij het Nederlandse veterinaire veld, waarbij de beroepsgroep zelf zijn verantwoordelijkheid neemt. Ik ondersteun die en bezie welke rol de federatie kan spelen bij de uitvoering van de wettelijke taken, zoals een herregistratieplicht. Kortom, ik zet mij in voor goede diergeneeskundige zorg en kijk daarbij naar wat nodig is voor de toekomst en wat werkt in de praktijk, zowel in de bestaande als in de nieuwe regelgeving.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

De staatssecretaris had het ook over dierenambulances. Ik wil dat even verbreden naar de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn. Het toezicht en de handhaving op dierenwelzijn zijn verdeeld over heel veel partijen: de NVWA, de politie, het Openbaar Ministerie, Justitie en Veiligheid, LVVN, RVO, IBG, LID. Dat is best inefficiënt. Er is heel veel overleg, heel veel traagheid in de aanpak en uiteindelijk ook overbelasting van de inspecteurs op straat. Mijn vraag aan de staatssecretaris is hoe dit efficiënter kan worden georganiseerd, om die versnippering te verminderen en de werklast van de inspecteurs te verlichten. Al die organisaties, zeg ik er maar even bij, hebben heel veel andere taken, maar bij de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn is dierenwelzijn de hoogste prioriteit. Die andere organisaties hebben dus andere prioriteiten.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik meen dat ik die vraag al eerder heb gehoord en ik heb net gezegd dat ik op al uw vragen terugkom, per Kamerlid. Ik denk dus dat ik daar straks op terugkom, als u dat goedvindt.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Mevrouw Van Groningen, had u een vraag in dezelfde setting?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Nou, ik was nog niet klaar. Ik wilde de vraag van mevrouw Van Groningen over diergeneeskundige zorg nu beantwoorden.

De **voorzitter**:

Oké.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Dit is niet een vraag die ik gesteld heb in de eerste termijn, maar de staatssecretaris had het net over de dierenambulance. Daar is net een vraag over gesteld. Toen wij de rondetafel hadden, was Gerrit van de dierenambulance hier. Ik vroeg hem welke belemmeringen hij ondervond in zijn werk. Hij gaf aan dat hij wel zeventien vergunningen moet aanvragen om zijn werk te kunnen uitvoeren. Ik ben daar echt van geschrokken. Ik vind het aan ons als overheid om een faciliterende rol te spelen en dit soort belemmeringen zo veel mogelijk weg te nemen. De vraag is eigenlijk: bent u hiervan op de hoogte en kunnen wij daar niet iets aan doen, zodat er voor de dierenambulance in ieder geval niet zeventien vergunningen aangevraagd hoeven te worden?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik hoor u, mevrouw Van Groningen. Ik vind dat ook heel erg veel. U weet dat wij als kabinet een project hebben gestart -- dat is gestart door uw partijgenoot -- waarmee we 500 regels willen afschaffen. Ik kan me voorstellen dat dit hiervoor in aanmerking komt.

De **voorzitter**:

U vervolgt uw betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dan had mevrouw Van Groningen nog een vraag over het tuchtrecht voor dierenartsen, het tuchtrecht in de dierenzorg. Hoe kijkt de staatssecretaris naar een voorgesprek met onafhankelijke experts? Wil hij samen met de sector werken aan een goede klachtenafdeling? Ik laat, zoals ik net al zei, het tuchtrecht evalueren. We bekijken daarbij of het tuchtrecht het gewenste effect heeft om de kwaliteit van de veterinaire gezondheidszorg te

waarborgen en goede, zorgvuldige beroepsuitoefening te bevorderen. Hierin neem ik ook de mening van de experts mee. Daarin wordt ook meegenomen -- daar verwees u naar -- of bijvoorbeeld een klachtenprocedure, het voorportaal van het tuchtrecht, kan helpen om het doel van het tuchtrecht te dienen en zo de drempel te verhogen. Ik verwacht de resultaten van deze evaluatie eind 2026 met uw Kamer te kunnen delen.

Dan de spreeklijn prijsregulering. Daar waren verschillende vragen over, van de SP en van GroenLinks-PvdA. Als er iets met je dier is, moet er goede zorg beschikbaar zijn -- dat staat voorop -- en moet je een goede keuze kunnen maken voor een praktijk en een behandeling, waarbij je niet overvallen wordt door hoge kosten. Ik dank dus alle partijen voor het breedgedragen dierendagplan. Ik herken de zorgen van de Kamer en ik werk daar ook aan.

SP, PVV, VVD en BBB hebben verschillende vragen gesteld over prijsmaximering, met name in de spoedzorg, en over maatregelen om de betaalbaarheid te garanderen. Voor een goed beeld van de feitelijke prijsontwikkeling in de markt heb ik onderzoek laten uitvoeren. Over de resultaten heb ik u op 3 april geïnformeerd. Ik heb inderdaad serieuze zorgen over de prijsontwikkeling in de spoedzorg, de toenemende rol van ketens daarin en de mogelijke gevolgen daarvan voor concurrentie en keuzevrijheid. Dit vraagstuk vergt een stevige inzet van alle betrokken partijen. Daarom heb ik overleg gevoerd met de beroepsgroep, de ACM en de collega's van EZ.

Wij voeren de volgende acties uit. De ACM doet onderzoek naar de marktwerking, de concurrentie, de keuzevrijheid en de rol van de ketens. De veterinaire beroepsgroep werkt aan een professionele standaard spoedzorg, met afspraken over een betere organisatie, beschikbaarheid en toegankelijkheid van de spoedzorg, en een professionele standaard voor transparantie over tarieven en behandelingsmogelijkheden. Het is belangrijk dat de consument weet welke verschillende behandelingen er zijn en wat die kosten, zodat hij zelf een keuze kan maken en op die manier de kosten kan beperken. Er komt een plan van aanpak voor behandelingsrichtlijnen, waarmee het onafhankelijk handelen van de veterinaire professional wordt versterkt. Ik ondersteun dit financieel. Ik verwacht de resultaten van deze acties van de beroepsgroep in de eerste helft van 2026.

De Kamer heeft verschillende moties aangenomen waarin wordt gevraagd om prijsregulering. Voordat je echter zo'n verregaande interventie doet, is een stevige onderbouwing nodig. Daarom is het belangrijk een goed beeld te krijgen van deze specifieke markt en de mogelijke problemen die er spelen om tot passende nationale oplossingen te komen. Dat is niet afhankelijk van Europa, zoals mevrouw Bromet aangaf. Het onderzoek naar de prijsontwikkeling was een belangrijke eerste stap. De ACM doet nu onderzoek naar het functioneren van de markt, met name in de spoedzorg, en komt voor het einde van dit jaar -- daar werd ook verschillende keren naar gevraagd -- met aanbevelingen. De minister van EZ en ik hebben dit ACM-onderzoek nodig om tot een zorgvuldig onderbouwd besluit te komen over de

aanvullende maatregelen. Ter voorbereiding hierop heb ik samen met de minister van Economische Zaken een analyse gemaakt van de kaders voor en impact van prijsregulering. Hierover heb ik u recent per brief geïnformeerd. Wanneer het ACM-onderzoek gereed is, zal ik samen met mijn collega van EZ uw Kamer over de uitkomsten en de vervolgaanpak informeren.

Dan had mevrouw ...

De **voorzitter**:

Er is een interruptie van mevrouw Beckerman.

Staatssecretaris **Rummenie**:

... Beckerman nog een vraag over de bevoegdheden van de ACM.

De **voorzitter**:

Gaat uw vraag over het vorige blokje?

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Mijn vraag gaat echt over de prijzen. Dank aan de staatssecretaris voor de heldere antwoorden. Er komen nog een aantal dingen aan. Tegelijkertijd is deze zorg van de Kamer natuurlijk ook al een oude. In 2021 dienden we bij de begroting voor 2022 het voorstel in voor dat onderzoek. Toen dat onderzoek uitkwam, bleek eigenlijk dat de zorgen van de Kamer terecht waren, want die tarieven waren inderdaad harder gestegen dan de inflatie. Voor de spoedzorg waren de tarieven zelfs drieënhalve keer zo hard gestegen, met ook grote uitschieters, waarbij sommige ketens 40% hogere prijzen vragen, waardoor mensen echt knel komen te zitten. Dat is nu al enkele jaren geleden. Ik vind het heel mooi dat de staatssecretaris alle onderzoeken noemt die eraan komen -- dat is allemaal terecht -- maar onze vraag is: is de staatssecretaris het met het dierendagakkoord eens? Vindt hij dat het goed is om, vanwege die grote prijsstijgingen, nu echt snel maximumtarieven te gaan overwegen? Zo ja, hoe snel nadat het ACM-onderzoek is uitgekomen, kunnen die dan ingevoerd worden? Want we wachten nu natuurlijk ook al lang op allerlei onderzoeken.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Mevrouw Beckerman, ik ga één ervaring met u delen. Ik ben iets meer dan een jaar bewindspersoon en ik wil niet zeggen dat ik u deze louterende

ervaring toewens, maar een wet vergt tijd. Dat is natuurlijk de volgende stap als de ACM in haar onderzoek met duidelijke aanbevelingen komt, zoals u die wenst. Dat moet dan in een AMvB gegoten worden, dus dat gaat nog wel even duren. Daar kan ik ook niks aan doen. Maar ik ga niet vooruitlopen op de uitkomst van dat onderzoek. Het zou mij verbazen als ... Ik ben het namelijk met u eens; ook uit mijn eigen Ecorys-onderzoek was al gekomen dat er met name in de spoedzorg te weinig keuze was en dat, zoals u ook zegt, de prijzen sneller gestegen waren dan de inflatie, met 3,5%.

De **voorzitter**:

Een vervolgvraag.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Maar juist vanwege dit antwoord van de staatssecretaris, namelijk dat een wet tijd vergt, stellen wij deze vragen en sluiten wij dit akkoord. Want als wij elke keer gaan wachten ... Onderzoek kost tijd. Wetgeving kost tijd. Dat betekent dat we nu al heel veel jaren zien dat niet alleen dieren en hun baasjes in de knel komen, maar dierenartsen zelf ook. Er zijn dierenartsen die zeggen: ik vind dit werk niet meer te doen. Zij stappen eruit en beginnen een eigen praktijk of haken af. Daarom vragen we de staatssecretaris, omdat we weten dat wetgeving tijd kost, om alvast te zorgen dat die wetgeving wordt voorbereid. Daarom was mijn eerste vraag ook: deelt de staatssecretaris, nu we dat hele stapeltje onderzoeken hebben, naast alle praktijkervaringen, dat er ingegrepen moet worden? Zo ja, wil hij dan vast aan de slag gaan met de voorbereiding, omdat het zo veel tijd kost en we geen tijd meer te verliezen hebben?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik wil zeker toezeggen dat wij ons op alles voorbereiden, zodat het allemaal zo snel mogelijk kan verlopen, maar ik hoop dat u ook gehoord heeft waar ik nu al mee bezig ben, even los van het ACM-onderzoek. Ik ben erg blij dat ik tot één beroepsgroep ben gekomen. Wij proberen daar duidelijke, transparante standaarden voor te ontwikkelen, waardoor de consument al weet wat het gaat kosten als hij iets gaat doen. Het hangt dus niet alleen van de ACM en de uitkomsten van dat onderzoek af, zou ik willen zeggen. We zijn nu al bezig om meer transparantie met de beroepsgroep te creëren, zodat men niet zomaar een prijs kan vragen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Als er verder geen interrupties zijn, verzoek ik de staatssecretaris zijn betoog te vervolgen.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Kan de ACM extra bevoegdheden krijgen? Dat was ook een vraag van mevrouw Beckerman. Dat behoort primair tot de portefeuille van de minister van EZ, maar u heeft misschien al gezien dat wij ook nadenken over, zoals dat heet, een in-callmogelijkheid. Ik word gecorrigeerd: het is een call-inmogelijkheid. Sorry, ik draaide het om. Bij een call-inmogelijkheid kan ook gekeken worden naar kleinere overnames, omdat die ook een verstorend effect op de markt zouden kunnen hebben. We kijken ook naar de bevoegdheden van de ACM en kijken of die daarbij ingezet kunnen worden. Het antwoord is ja.

De **voorzitter**:

U bent door uw interrupties heen, mevrouw Beckerman. U heeft twee lange interrupties gehad, allebei van een minuut, dus die tellen dubbel. U zit dus op vier.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dat gaat hard.

De **voorzitter**:

Er wordt gevraagd om een tijdpad, staatssecretaris. Kunt u dat geven?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Een tijdpad waarvoor?

De **voorzitter**:

Voor het onderzoek naar die call-in.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Zit dat niet in dat onderzoek van de ACM? Ja. Het resultaat wordt eind dit jaar bekend en onze reactie daarop komt natuurlijk spoedig daarna.

De **voorzitter**:

Helder. U vervolgt uw betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dan ga ik nu naar de vragen van het lid Kostić. Ik dank haar voor haar aandacht voor de dieren. Dat waardeer ik. Zoals gevraagd ga ik in op de vijf punten die zij opnoemt in haar plan. Ik onderschrijf dat ik het belangrijke punten vind. Daar zet ik mij ook voor in.

U geeft aan impulsaankopen te willen voorkomen door de onlinehandel in dieren aan banden te leggen. Het is inderdaad belangrijk dat dieren niet in een impuls gekocht worden. Een eigenaar moet goed geïnformeerd en op verantwoordelijke wijze een dier aanschaffen. Uit onderzoek blijkt dat het merendeel van de mensen nadenkt of informatie inwint voordat zij tot aanschaf overgaan. Het beperken van de onlinehandel is een vergaande maatregel. Ik wil eerst inzetten op andere maatregelen, zoals voorlichting, door middel van een campagne die ik in oktober lanceer over bewust kiezen. Ook wil ik wetgeving inzetten voor het verbieden van bepaalde kenmerken, wat ik per 1 januari ga doen voor naaktkatten en vouwoorkatten.

Punt twee. U geeft aan een afbouwplan te willen voor het houden van dolfijnen. Zoals u weet, ben ik een traject begonnen waarin we de regelgeving voor dierentuinen toekomstbestendig willen maken. Het welzijn van de gehouden dieren staat hierin centraal. Als bij de beoordeling van een vergunningaanvraag blijkt dat hier niet aan kan worden voldaan, bijvoorbeeld doordat voor dieren de mogelijkheid van het uiten van natuurlijk gedrag ontbreekt, wordt er geen vergunning verleend. De welzijnseisen waaraan dierentuinen gehouden worden, gaan met de tijd mee en worden steeds strenger. Als deze eisen zo hoog worden dat het voor een dierentuin niet meer rendabel is om daaraan te voldoen, zullen er ook minder dolfijnen gehouden worden.

De heer **Holman** (NSC):

Ik heb nog een vraag over het vorige antwoord, over internethandel en handel. Het is mooi dat u start met een actieprogramma en met voorlichting, maar dat is erg soft en weer erg half. Iedereen weet zo onderhand dat de illegale handel via internet, Marktplaats voorop, enorm is en dat daar het grote probleem zit. Kan het niet of wil de staatssecretaris het niet doen? Als wij geen andere maatregelen nemen dan we nu doen, gaan we het probleem echt niet oplossen.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Meneer Holman, ik heb meerdere samenwerkingsafspraken gemaakt met Marktplaats, die ook worden gebruikt bij het toezicht. Een van de maatregelen die Marktplaats heeft genomen, is verkopers laten betalen voor het plaatsen van een advertentie. Ik was nog niet klaar, meneer Holman. De NVWA vordert bij mogelijke overtredingen de betaalgegevens en de advertentiehistorie van de adverteerder. De NVWA gebruikt deze gegevens om potentiële overtreders te identificeren om handhavend op te kunnen treden. Kopers en verkopers worden voorgelicht over welzijn en wettelijke verplichtingen. Kopers wordt dus verteld waar ze op moeten letten bij de aanschaf van een hond of kat. Daarnaast informeert Marktplaats verkopers over de wettelijk geldende verplichtingen, zoals chippen en het verkrijgen van een paspoort. Afgesproken is dat de NVWA advertenties die niet voldoen aan deze wet- en regelgeving kan laten verwijderen en Marktplaats kan verzoeken om bij herhaaldelijke overtredingen preventieve maatregelen te nemen. De NVWA, meneer Holman, heeft op regelmatige basis overleg met Marktplaats, waarbij besproken wordt welke aanvullende preventieve maatregelen nodig zijn.

De **voorzitter**:

Eerst de heer Holman, daarna het lid Kostić.

De heer **Holman** (NSC):

Theoretisch gezien klopt het verhaal van de staatssecretaris helemaal, maar wie je ook hoort, ze zeggen allemaal dat het verbod op handel en fokken niet voldoende is. Uit het buitenland komen nog heel veel dieren hierheen en via Marktplaats worden heel veel beesten verhandeld. Het kan mooi wat kosten, maar als je €10 moet betalen voor een advertentie voor een hond die €600 of €800 kost, is dat natuurlijk peanuts.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Er is ook een grens aan mijn bevoegdheden om in te grijpen bij Marktplaats. We maken hier duidelijke afspraken over en het spijt mij als u die niet voldoende vindt.

De **voorzitter**:

Het lid Kostić heeft ook nog een interruptie.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

De staatssecretaris hoeft alleen maar even naar Marktplaats te kijken om meteen allerlei malafide praktijken te zien. Die vinden aan de lopende band plaats. Het is juridisch mogelijk om de onlineverkoop van dieren op Marktplaats te verbieden. Ik wil de staatssecretaris toch vragen om dat gewoon te doen.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik begrijp dat we juist door die afspraken een steeds betere kijk krijgen op wat er zich daar afspeelt, dus ik zou zeggen: geef dat een kans.

De **voorzitter**:

De staatssecretaris vervolgt zijn betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Even kijken. Ik was ingegaan op het afbouwen van het houden van dolfijnen. Dan kom ik bij punt drie. U wilt een verbod op het bezit van en de handel in stroomstoothalsbanden.

De **voorzitter**:

Er is nog een interruptie van het lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Op het vorige punt: we geven het al jarenlang een kans en het werkt niet.

Over de dolfijnen: de Raad voor Dierenaangelegenheden heeft al gezegd dat je zulke dieren niet in gevangenschap kunt houden op een dierwaardige manier. De vergunningen hebben daar nu niets mee te maken. Het is gewoon gebaseerd op wetgeving; het past niet bij de ethiek die we met z'n allen zouden willen. Zelfs India verbiedt het, omdat ze denken: dolfijnen, intelligente dieren, in betonnen bakken houden, dat kan toch niet? Ze vertonen dan geen natuurlijk gedrag. Dat heeft niks met educatie te maken; je leert er niets van. Mijn simpele vraag aan de staatssecretaris is: waarom zegt hij niet dat we dit gewoon gaan regelen in een beschaafd land als Nederland? Laten we in ieder geval een plan maken om het af te bouwen. Is de staatssecretaris in ieder geval bereid om daarover na te denken, of heeft hij weer een motie nodig?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Het gaat me te ver om om een motie te vragen, maar ik heb aangegeven wat het beleid is voor de dierentuinen. Daar blijf ik bij. U heeft ook gezien dat de NVWA in het afgelopen jaar al twee keer heeft ingegrepen, maar door de rechter is teruggefloten. Wij vonden dat er iets niet in orde was met de dierpresentatie, maar de rechter heeft daar anders over besloten. Het luistert dus vrij nauw.

De **voorzitter**:

U heeft al een dubbele te pakken, maar u mag nog een keer, mevrouw Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

De rechter houdt zich gewoon aan de wet en de wet klopt nu dus niet. Vindt de staatssecretaris serieus dat wij kunnen achterblijven bij landen als India, Mexico en Frankrijk? Want er zijn ook Europese landen die het verbieden. Vindt hij daarbij achterblijven een wenselijke situatie?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik heb er moeite mee als u India en Nederland over één kam scheert als we het over dierenwelzijn hebben. Ik denk dat wij het toch heel veel beter doen. U weet dat u praat met een jongen die over de hele wereld gezworven heeft. Ik moet zeggen dat ik wat dat betreft nog steeds trots ben op dit land, op de manier waarop wij hier met dierenwelzijn omgaan, in vergelijking met heel veel andere landen. Maar zoals u weet, ben ik bezig met een toekomstvisie voor dierentuinen. Dat heb ik net in mijn antwoord al gezegd. Dat zal inhouden dat we steeds strenger zullen worden en steeds strenger gaan kijken naar dierenwelzijn. Maar verder kan ik niet gaan.

De **voorzitter**:

De staatssecretaris vervolgt zijn betoog. Mag ik een beetje aandringen op spoed? We hebben namelijk nog drie kwartier.

Staatssecretaris **Rummenie**:

U wilt ook een verbod op het bezit van en de handel in stroomstoothalsbanden. Voor een dergelijke beperking van het vrije verkeer

van goederen moet worden voldaan aan de eisen van noodzakelijkheid en evenredigheid. Dat is vooralsnog niet het geval. De evaluatie van het verbod op het gebruik van stroomhalsbanden bij honden zal deze maand nog starten. Wanneer de evaluatie er aanleiding toe geeft, zal ik een verbod op het bezit van stroomhalsbanden opstellen.

Punt vier. U wilt een verbod op weerhaken. Op dit moment is er geen bepaling in de visserij over weerhaken bij hengelen. Wel is het mogelijk dat er lokaal afspraken over het gebruik van weerhaken worden gemaakt tussen degenen die het visrecht uitgeven en Sportvisserij Nederland. In Amersfoort is dit bijvoorbeeld al gedaan. Ik ben daarom ook nog niet van plan een bepaling hierover op te nemen in de wet.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Het moet voor de dieren niet uitmaken in welke gemeente ze verblijven om te worden beschermd tegen dit soort dierenleed. Amersfoort heeft dit inderdaad, onder leiding van de Partij voor de Dieren, geregeld. Dit is een verantwoordelijkheid van de staatssecretaris. Ik vraag hem om dit landelijk te regelen.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik ben dat vooralsnog niet van plan, omdat er andere mogelijkheden bestaan.

De **voorzitter**:

De staatssecretaris vervolgt zijn betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

U vroeg als laatste om met een kopgroep van landen in de EU, zoals België, te pleiten voor de afschaffing van btw op dierenzorg. Het verlagen van btw-tarieven behoort tot de portefeuille van de staatssecretaris van Financiën, zoals u weet. In de Europese richtlijn voor btw-tarieven is een lijst van goederen en diensten opgenomen waarvoor een verlaagd btw-tarief kan worden toegepast. Diergeneeskundige zorg staat niet op deze lijst. De richtlijn is recent aangepast. Een nieuwe aanpassing van de Btw-richtlijn heeft op dit moment politiek zeer weinig kans van slagen. Voor verdere vragen verwijs ik u naar de staatssecretaris van Financiën.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Mijn vraag was of u op z'n minst wilt optrekken met een kopgroep van landen zoals België om toch te proberen die btw-verlaging te regelen.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik heb gezegd dat ik denk dat daar in Brussel heel weinig handen voor op elkaar gaan, juist omdat die richtlijn net is aangepast, in 2021. In onderhandelingen moet je soms toch ook wel denken: choose your battles.

De **voorzitter**:

U vervolgt uw betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dan ga ik over naar de vragen van mevrouw Beckerman over erfelijke ziektes. Die zijn door meerdere Kamerleden gesteld. Er werd gezegd: voorkom erfelijke ziektes. 50% van de honden heeft erfelijke ziektes en die moeten voorkomen worden. Kan de staatssecretaris hierop reflecteren? Ik vind het uiteraard belangrijk dat dieren gezond gefokt worden en niet lijden onder schadelijke erfelijke kenmerken en erfelijke ziekten. Een in het oog springend voorbeeld zijn de kortsnuitigen. Daar is onderzoek naar gedaan en een beleidsmaatregel voor gemaakt, waarop wordt gehandhaafd door de NVWA. Vanuit het buitenland is hier heel veel interesse voor.

Het is echter niet doenlijk om dit voor alle kenmerken en ziektes op deze manier te doen. Ik wil dan ook dat er een systeem komt waarin wordt geborgd dat je met een gezonde hond fokt. Aan het Expertisecentrum Genetica Diergeneeskunde heb ik gevraagd om een voorstel te maken voor hoe dit eruit moet komen te zien. Er draait momenteel een pilot, waarvan ik de resultaten begin 2026 verwacht. Die zal ik uiteraard delen met de Kamer. Uiteraard begint het toch, zeg ik er nog even bij, bij de houder. Die moet goed nadenken voordat hij overgaat tot de aanschaf van een dier.

Dan ga ik over naar de vragen van ...

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Ik besef dat ik een heel klein beetje vooruitloop op de beantwoording van mijn vragen, maar toch even deze interruptie. De staatssecretaris geeft aan dat hij met een systeem bezig is. Ik denk dat dat heel goed is, want we willen gewoon gezonde dieren hebben. U zegt dat het begint bij de houder. Als liberaal vind ik inderdaad dat daar een verantwoordelijkheid ligt, maar tegelijkertijd denk ik dat heel veel mensen niet weten wat ze kopen. Dan ben

ik het niet helemaal met u eens dat de verantwoordelijkheid alleen bij de houder ligt. Daarom zou ik ook het volgende van u willen weten; daar zult u dadelijk wel op terugkomen, denk ik. Als u dan toch naar dat systeem kijkt, wilt u dan ook elementen als DNA-onderzoek of een keurmerk als Fairdog meenemen in het systeem? Ik denk namelijk dat dat een hele eerlijke manier is om dat aan te tonen.

Staatssecretaris **Rummenie:**

Ik heb niet gezegd dat het alleen bij de houder ligt. Ik ben op zoek naar een systeem waarmee we dat kunnen voorkomen. We doen ook een campagne, binnenkort. Ik weet niet of u ze al gezien hebt, maar kijk, hier zijn wat plaatjes: zo schattig dat het pijn doet. We werken dus ook aan bewustwording bij consumenten.

De **voorzitter:**

Gaat u verder met uw betoog.

Staatssecretaris **Rummenie:**

Even kijken. De erfelijke ziektes heb ik gehad.

Dan had de heer Graus een vraag over dierenopvang en dierenambulances. Mevrouw Van der Plas had daar ook vragen over. Ik ben bekend met de problematiek waar wildopvangcentra en dierenambulances mee kampen. Onlangs is een amendement aangenomen, waardoor ik de komende vijf jaar elk jaar negen ton beschikbaar stel aan de Spreekbuis Wildopvang en Dierenambulances. Partijen die onderdeel uitmaken van de spreekbuis worden zo financieel ondersteund. Gemeenten maken wel hun eigen afwegingen over het wel of niet ondersteunen van opvangcentra en dierenambulances. Wel hebben gemeenten een bewaarplicht. Dat betekent dat ze opvang moeten regelen voor gevonden dieren met een vermoedelijke eigenaar. Gemeenten sluiten hiervoor in de praktijk vaak overeenkomsten met wildopvangcentra. Eerder dit jaar heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten deze bewaarplicht op mijn verzoek opnieuw onder de aandacht gebracht bij gemeenten.

Daarnaast vroeg u of er mogelijkheden zijn om dierenambulances structureel financieel te ondersteunen, bijvoorbeeld via een landelijke basisfinanciering. Ik waardeer het werk dat dierenambulancemedewerkers op dagelijkse basis uitvoeren. Daarnaast wil ik de spreekbuis ondersteunen bij het ontwikkelen van een basisopleiding voor dierenambulancemedewerkers. Door medewerkers goed op te leiden en werkwijzen uniform te maken worden op termijn ook kosten bespaard.

Dan had ik nog een vraag van mevrouw Van der Plas over dierenwelzijn.

De heer **Graus** (PVV):

De belangrijkste vraag die ik heb gesteld -- dat deed mijn collega van de VVD ook al per interruptie -- ging over die ontheffingen. Er is ons gezegd dat ze veel ontheffingen nodig hebben. Zolang ik hier zit, vraag ik al om één landelijke ontheffing. Ook vraag ik al lang om het rijden als voorrangsvoertuig. Daar zou onderzoek naar gedaan worden. Als je voor een humane ambulance iemand kunt opleiden en iemand een speciale rijopleiding kunt geven voor het rijden met een voorrangsvoertuig, moet dat ook kunnen voor een dierenambulance. Rijkswaterstaat doet het ook. Het is allemaal geen rocketscience. Dat wilde ik dus wel vragen. En ik had die vraag over de ontheffing. Daar gaat het mij met name om. Ik heb ook gevraagd of paraveterinair, waar de staatssecretaris het over had, ook geplaatst kunnen worden op dierenambulances.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik heb in mijn algemene inleiding al gezegd dat ik kijk naar welke taken paraveterinair nog meer kunnen doen. Ik denk dat die vraag dus al beantwoord is.

Ik vind het uiteraard belangrijk -- dat heb ik, dacht ik, net ook al gezegd in mijn antwoord -- dat we niet gehinderd worden door onnodige regels. Dat zijn er nogal wat in dit land; dat schijnt hier zo langzamerhand traditie te zijn geworden. Ik zal daar dus zeker naar kijken. Maar om nu meteen toe te zeggen dat ik dit landelijk ga organiseren, is mij nog een stap te ver, eerlijk gezegd, meneer Graus.

De **voorzitter**:

U vervolgt uw betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dan was er een vraag van mevrouw Van der Plas: wil de staatssecretaris bij zijn vervolgstappen steeds de praktijktoets hanteren? Helpt dit het dier echt? Is het uitvoerbaar voor de mensen die dagelijks met dieren werken? Mevrouw Van der Plas, dat gebeurt al. Bij het maken van wet- en regelgeving wordt altijd gekeken met welk instrument het beoogde doel het beste kan worden gerealiseerd. Ook het toetsen van de gevolgen voor burgers en bedrijven is een vast onderdeel van het wet- en regelgevingsproces. Bij bijvoorbeeld de

agropraktijktoets of de mkb-toets wordt met mensen uit de praktijk gesproken.

Dan had ik een vraag over de petitie kortsnuiten. Er staat hier "kortsluiten", maar dat moet natuurlijk "kortsnuiten" zijn. Ik kan u mijn reactie over een maand toesturen.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Nou, ...

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik begrijp dat het gaat om een reactie op een petitie?

De **voorzitter**:

Misschien is het handig dat ...

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Voorzitter, er wordt mij nu een vraag gesteld, dus ik beschouw dit niet als een interruptie.

De **voorzitter**:

Ik denk dat het handig is dat u eerst de vraag stelt.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Er is enkele weken geleden een petitie aangeboden. Ik heb in de procedurevergadering gevraagd of er een reactie kan komen op die petitie en op het standpunt van de organisatie daarin. Die reactie zouden wij graag zo snel mogelijk willen ontvangen.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dat zeg ik u toe.

De **voorzitter**:

Dank u wel.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Fijn dat het amendement van onder andere de Partij voor de Dieren, maar ook van de PVV, is aangenomen om geld te regelen voor onder andere de opvang van wilde dieren. De vraag is: hoe gaat de staatssecretaris ervoor zorgen dat dit amendement wordt uitgevoerd met gemeenten en provincies? Dat was namelijk het verzoek in het amendement. Kan de staatssecretaris daarop terugkomen?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik ga daarover uiteraard in gesprek met gemeentes.

De **voorzitter**:

Heeft u daar ook een tijdsparke voor?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Voor het eind van het jaar.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U vervolgt uw betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dan nog een vraag van de BBB over efficiënter handhaven op dierenwelzijn. Ik zei al dat ik de inzet van de inspecteurs zeer waardeer. De handhaving op gezelschapsdieren is inderdaad verdeeld over meerdere handhavers, zoals u zei. Hierdoor wordt wel gebruikgemaakt van de verschillende expertises van de handhavers, zoals de politie. Om werkzaamheden beter te stroomlijnen en dubbelingen te voorkomen is er een document met werkafspraken opgesteld. Ik blijf mij ervoor inzetten om ons te richten op de efficiëntie van de handhaving op dierenwelzijn. Hier is ook een structuur voor ingericht.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Dat is mij allemaal bekend, maar ik ben een paar weken geleden een hele dag mee geweest met de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn. Dit onderwerp kwam nadrukkelijk ter sprake, juist omdat de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn één prioriteit heeft, namelijk dierenwelzijn. Dat is dus niet te verwarren met een dierenambulance. Zij gaan langs bij mensen thuis als er een melding is gekomen van bijvoorbeeld verwaarlozing. Hun probleem is dat de handhaving en het toezicht op het dierenwelzijn zo breed versnipperd zijn en verdeeld zijn over allerlei organisaties, die allemaal goede bedoelingen hebben, maar waarvoor dierenwelzijn niet de hoofdprioriteit is. Zij willen heel graag in gesprek met de staatssecretaris, hebben ze mij verteld. Misschien kan de staatssecretaris toezeggen dat hij met de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn in gesprek gaat om gezamenlijk te kijken hoe je het efficiënter kunt inrichten, want zij ervaren dat het best moeilijk is om toegang te krijgen tot het ministerie om dit punt naar voren te brengen. Als de staatssecretaris dat dus kan toezeggen, zou dat mooi zijn.

Staatssecretaris **Rummenie:**

Dat kan ik uiteraard toezeggen. Ik ontmoet hen met alle liefde. Maar ik wil er ook aan toevoegen dat, als er sprake is van dierenwelzijnsproblemen, er ook vaak sprake is van andere, sociale, problemen. Dat maakt het op zich al complex.

De **voorzitter:**

Dank u wel. U vervolgt uw betoog. Mevrouw Van der Plas, u heeft eigenlijk geen interrupties meer, maar een korte vraag sta ik toe.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Ik wil daar iets aan toevoegen. Het is inderdaad zo dat er dan vaak ook andere problemen bij zijn, maar ik heb ook gezien dat mensen zomaar een melding doen, omdat ze denken dat een katje te mager is, bijvoorbeeld. Daardoor wordt de werklast ook hoger. Daar hoeft de staatssecretaris niks mee te doen, maar dat is wel de praktijk.

Staatssecretaris **Rummenie:**

Ik heb u gehoord.

De **voorzitter:**

U vervolgt uw betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dan had de heer Graus een vraag over een DNA-databank. Dat is een ingrijpende maatregel, meneer Graus, die veel geld kost en veel inzet vraagt. Het is niet duidelijk in welke mate een DNA-databank kan bijdragen aan de opsporing van dierenleed. Ik zie nu dan ook geen reden om naast de bestaande databank van het Expertisecentrum Genetica Diergeneeskunde een databank op te zetten, ook niet voor andere diersoorten.

De heer **Graus** (PVV):

Die chips zijn heel vaak niet geregistreerd, waardoor de dierenambulance en de dierenpolitie niets kunnen als ze een in elkaar getrapt dier vinden. Met een DNA-databank kan dat wel. Elk dier heeft namelijk unieke factoren. Je kunt dieren zelfs met AI-camera's laten registreren. Dat werkt veel beter dan die chipplicht. Het werkt voor de dierenambulance en voor de dierenpolitie voor het opsporen van dierenbeulen of van de eigenaar van een gewond dier. Het heeft er dus heel veel mee te maken. Je kunt dan ook achter fokkers aan gaan. Je kunt foklijnen achterhalen.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik heb antwoord gegeven. Er bestaat al een databank, van het Expertisecentrum Genetica Diergeneeskunde. Ik zie geen noodzaak om daar iets bovenop te gaan doen.

De **voorzitter**:

U vervolgt uw betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dan kom ik bij de volgende vraag van de heer Graus. Zou uitgezocht kunnen worden waarom dierenambulances niet met sirenes mogen rijden? Waarom ligt Rijkswaterstaat dwars? U geeft het zelf al aan: dit ligt bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Zij hanteren hiervoor strenge regels. Wanneer te veel voertuigen optische signalen en geluidssignalen gebruiken, kan dit namelijk leiden tot verwarring en zelfs tot gevaarlijke situaties. Om deze reden krijgen zij die status niet. Veel dierenambulanceorganisaties zitten hier bovendien ook niet op te wachten, zo begrijp ik. Rijkswaterstaat ondersteunt dierenambulances wel op andere manieren. Zo bieden ze

trainingen aan en mogen sommigen dierenambulances in specifieke situaties gebruikmaken van de vluchtstrook.

Dan had u een vraag over de beschutting van dieren tegen weersomstandigheden. U zei dat dat steeds wordt toegezegd, maar dat het steeds maar niet gebeurt en u vroeg: wat gaat de staatssecretaris daaraan doen? Zoals u weet, moeten dieren volgens het Besluit houders van dieren beschermd worden tegen slechte weersomstandigheden. Momenteel loopt het project Beschutting voor dieren in de weide binnen het programma Kennis op Maat. Het doel van dit project is om praktische en juridische kennis over beschutting te verspreiden onder dierhouders, gemeentes en andere betrokkenen. Dit project is eind dit jaar afgerond. Ik zal u informeren over de voortgang.

Dan had u een vraag over de positieflijst. De huis- en hobbydierenlijst is, zoals u weet, op 1 juli in werking getreden voor zoogdieren. Het adviescollege heeft het toetsingskader voor de lijst van zoogdieren aangepast, zodat die gebruikt kan worden voor het beoordelen van reptielen. Dit toetsingskader wordt binnenkort voor internetconsultatie aangeboden voor input vanuit de maatschappij. Daarna wordt het toetsingskader vastgesteld en kunnen de reptielensoorten worden beoordeeld, waarop een advies zal volgen voor een positieflijst voor reptielen. Het implementeren van de lijst voor zoogdieren heeft geleerd dat dit proces veel tijd kost en dat het zorgvuldig moet gebeuren.

Dan had u een vraag over dierenwelzijn. Is de staatssecretaris bereid om een verbod in te stellen op het meeslepen van dieren naast elektrische fietsen? Het naast de fiets meelopen of -rennen kan voor een hond een goede vorm van lichaamsbeweging zijn, als de hond in goede conditie is, uiteraard. Als dit niet het geval is en het dier wordt meegesleept, lijkt mij er geen twijfel over mogelijk dat dit dierenmishandeling is. Dierenmishandeling, meneer Graus, is al verboden. Ik zie dan ook geen reden om specifiek een verbod op te stellen voor het meeslepen van dieren naast elektrische fietsen.

Dan had u een vraag over herziening van het Zeehondenakkoord in verband met de 24 uurstermijn: waarom is er nog geen uitvoering gegeven aan de motie over deze herziening? In 2024 is een door mij ontraden motie aangenomen over de herziening van de termijn voor opvang van zogende zeehondenpups. Zoals ik eerder heb aangegeven in mijn brief van 20 januari en in mijn verzamelbrief Natuur van 16 juni laat ik aanvullend onderzoek doen, gericht op de ervaringen met de 24 uurstermijn. Dit onderzoek bevindt zich in de afrondende fase. Ik heb in mijn laatste brief aangegeven dat ik eind 2025 met een reactie kom.

Dan had u een vraag over het behoud van het Friese paard. Ik heb geen specifiek beleid voor behoud van het Friese paard. Er zijn verschillende organisaties die zich inzetten voor het behoud van dit levend erfgoed. Volgens de Stichting Zeldzame Huisdierrassen is het Friese paard niet

bedreigd en is het aantal dieren in de laatste vijftien jaar stabiel gebleven. Ik zie dan ook geen reden om hier beleid voor te maken.

De heer **Graus** (PVV):

Toch zeggen ter zake deskundigen -- er is zelfs een dierenarts die Friese paarden fokt -- dat er een ontzettende inteelt aan de gang is en dat zich daardoor, net als bij honden, innerlijk en uiterlijk schadelijke kenmerken gaan voordoen. Zij zeggen dat het echt heel slecht is en dat het uiteindelijk de nekslag voor het Friese paard kan worden. We moeten toch allemaal trots zijn op het Friese paard? We moeten dat dier ook gezond houden. Mag ik iemand koppelen aan het ministerie, aan iemand die de staatssecretaris aanwijst? Misschien kan ik een paar ter zake deskundigen koppelen aan een collega van de staatssecretaris. Dan zijn we ook geholpen; dan kunnen we het uitzoeken.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Uiteraard mag u dat. Expertise van buiten is altijd welkom op mijn departement, zeker als het praktijkervaring betreft. Ik heb zelf mijn hele leven erg veel ervaring gehad met Friese paarden, omdat die bijvoorbeeld ook naar Mexico geëxporteerd werden. Net als u hecht ik eraan dat het paard gezond blijft, want het is een prachtig paard.

De **voorzitter**:

U vervolgt uw betoog. Nee, er is toch nog een interruptie, van het lid Kostić. Sorry, ik zag u even over het hoofd.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ik wil nog even kort terugkomen op Marktplaats. Marktplaats houdt zich aan de wet als het kortsnuiten gewoon in de verkoop zet, omdat de handel daarin niet verboden is. Dat is het probleem. Is de staatssecretaris dus bereid om toch een handelsverbod in te stellen?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik werk daaraan. Dat heb ik al eerder in de beantwoording gezegd. Ik werk aan een houdverbod. Ik hoor het lid Kostić zeggen dat het haar gaat om een handelsverbod, maar als je het dier niet kunt houden, kun je er toch ook niet in handelen?

De **voorzitter**:

De staatssecretaris vervolgt zijn betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dan had de heer Graus ook nog een vraag over hoornaars. Ondanks de forse inspanningen lukt het inderdaad niet om de opmars van de Aziatische hoornaar te stuiten. Vooralsnog zetten de provincies ten minste het komende jaar nog wel in op het vertragen van de opmars van de Aziatische hoornaar richting het noorden. Alleen de noordoostelijke provincies zetten nu nog in op volledige bestrijding. Mijn ministerie en de provincies werken aan afspraken over de aanpak van invasieve exoten in het kader van het landelijke aanvalsplan. Gezien de beperkte beschikbare middelen en hoever de soort nu al verspreid is, begrijp ik dat provincies soms moeten prioriteren.

Dan de vragen van de heer Holman. Bij hoeveel probleemwolven is het probleem nu opgelost? Zoals u weet, is er sprake van drie probleemwolven. De provincie Utrecht heeft een vergunning afgegeven voor afschot van één probleemwolf en de provincie Gelderland voor afschot van twee probleemwolven. Op dit moment heeft dat nog niet plaatsgevonden, maar ik doe een oproep aan u, meneer Holman. Mijn landelijke wolvenaankamp ligt voor. Des te sneller u die goedkeurt, des te sneller gemeenten en provincies kunnen optreden, want ze hebben mij daarom gevraagd. Het hangt dus echt van u af, onder anderen.

Dan had u een vraag over een houdverbod voor kortsnuiten. Daar heb ik net al iets over gezegd. Ik deel de wens om een houdverbod te maken voor kortsnuitige honden. Zoals ik eerder aangaf, is dat op dit moment nog niet mogelijk. Ik heb namelijk wetenschappelijk onderbouwde criteria nodig om bij puppy's vast te stellen en te kunnen voorspellen of een hond vanaf de leeftijd van 1 jaar ongezond kortsnuitig zal zijn. Ik ben hiermee bezig. Een houdverbod zou een verbod op de handel op Marktplaats overbodig maken.

Dan had u een vraag over de grutto. Hoe staat het met de ingebrekestelling? Gaan we daadwerkelijk een verdubbeling van het aantal grutto's krijgen? Zoals u weet, hebben wij op 17 juli van de Commissie een met redenen omkleed advies ontvangen over de inbreukprocedure gericht op de bescherming van de grutto. We hebben nu vijf maanden de tijd gekregen voor een schriftelijke reactie op het met redenen omkleede advies. Ik ben hiermee aan de slag. Uiteraard houd ik de Kamer op de hoogte van de voortgang van de inbreukprocedure. U kent mijn programma: dat is een goed programma. We hebben nog nooit zo goed ingezet op agrarisch natuurbeheer, predatie en headstarting. Ik geloof dat mevrouw Bromet daar groot fan van is. Ik heb er dus alle vertrouwen in dat wij vorderingen gaan

maken, maar ik kan uiteraard -- dat zult u begrijpen -- niet voorspellen wanneer er sprake is van een verdubbeling.

Mevrouw **Bromet** (GroenLinks-PvdA):

Headstarting is een codewoord voor gruttofokkerijen en daar ben ik helemaal geen voorstander van, want de groei van de gruttopopulatie kun je alleen stimuleren door hun leefgebied te vergroten en dat doet de staatssecretaris niet. Maar mijn vraag gaat eigenlijk over de termijn van vijf maanden, want die is bijna om. Wanneer horen wij daar wat van?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Die termijn is niet om. We hebben tot 17 december de tijd, maar u hoort daar natuurlijk zo snel mogelijk wat van.

De **voorzitter**:

U vervolgt uw betoog, staatssecretaris. We hebben nog ongeveer twintig minuten en de minister moet ook nog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik doe mijn best. Er is nog een vraag van de heer Holman over proefdieren. Hij zegt: er is veel onwil en we missen regie op dit onderwerp. Hij vraagt of ik bereid ben om een onafhankelijke coördinator in te stellen. Ik herken het beeld dat hier geschetst wordt niet. Vanuit LVVN voer ik juist regie en coördinatie via het partnerprogramma Transitie Proefdiervrije Innovatie. Dit zorgt echt voor concrete successen, zoals de 124,5 miljoen voor het Groeifondsproject Ombion en zoals andere gezamenlijke subsidierondes voor de validatie van ZonMw en een Duitse financier. Ik zet ook stevig in op de transitie binnen Europa. Ook daar is er bereidheid tot samenwerking en regie, zoals blijkt uit het aangenomen European Research Area-voorstel en de roadmap voor uitfasering van dierproeven voor chemische stoffen. Ik zie dan ook geen toegevoegde waarde in een coördinator.

Dan ga ik naar de vragen van mevrouw Bromet. Zij had ook een vraag over het houdverbod voor kortsnuiten. Ik heb die vraag al beantwoord, denk ik. Voor vouwoorkatten en naaktkatten gaat het verbod in op 1 januari. Dan mag je deze katten niet meer houden, verhandelen en importeren. Ik kijk uiteraard ook of ik dit kan uitbreiden naar andere kenmerken. Daarbij gaat het uiteraard om kenmerken, zoals ik in de komende campagne ook laat zien, waarvan het zeker is dat ieder individueel dier daaronder lijdt. Maar daar is wel onderzoek voor nodig. Dat zal aan het einde van dit jaar gereed zijn. Ik

verwacht het tentoonstellingsverbod -- daar had u ook nog een vraag over -- eind 2026 voor te kunnen leggen voor internetconsultatie. Dat is wetgeving en die kost helaas tijd.

Dan had u ook nog een vraag over de huis- en hobbydierenlijst, omdat er een rechtszaak loopt over de huis- en hobbydierenlijst voor zoogdieren. Ik zie die uitspraak met vertrouwen tegemoet, mevrouw Bromet. Er wordt gehandhaafd op deze lijst en hiervoor wordt goed samengewerkt tussen verschillende handhavende organisaties.

Dan had u ook een vraag over de positieflijst voor reptielen en vogels. Voor zowel reptielen en amfibieën als vogels geldt dat er soorten zijn die uiteraard niet geschikt zijn om te houden als huisdier. Er zijn welzijnsproblemen als het houden van een dier zo complex is dat het mensen niet lukt om dit goed vorm te geven. Het is echter niet haalbaar om voor meerdere dierklassen tegelijk lijsten te maken, dus ik moet kiezen. Ik zie de grootste risico's bij reptielen, omdat daar gevaarlijke situaties kunnen optreden wanneer ze ontsnappen. Daarom geef ik prioriteit aan reptielen.

Dan had u nog gevraagd wat de status van de chip- en registratieplicht voor katten is. Om die zo goed mogelijk te laten werken is een nauwkeurig en fraudebestendig registratiesysteem belangrijk. De systemen voor de identificatie en registratie van verschillende diersoorten, waaronder honden, worden beheerd door de RVO. Hieraan moet de diersoort "kat" worden toegevoegd. Wij zijn hierover in overleg. De wetgeving hiervoor is al klaar, maar we zijn nog met de RVO in gesprek over de uitvoering. Ik informeer u hierover in het voorjaar van 2026.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Ik kom even terug op het punt van de positieflijst voor reptielen. U geeft aan dat u daar prioriteit aan geeft. Ik denk ook dat dat belangrijk is, omdat er risico's aan zitten. Ik heb nog wel twee vragen daarover. Hoe voorkomt u dat mensen hun reptiel straks gewoon gaan dumpen? Als mensen denken dat hun reptiel niet meer mag, kunnen ze het gewoon ergens loslaten of door de wc spoelen. Heeft u erover nagedacht om eventueel een inzamelpunt in te stellen, zodat mensen hun reptiel daar veilig naartoe kunnen brengen? Dat zou in ieder geval iets zijn waar wij aan zouden denken.

Staatssecretaris **Rummenie**:

We hebben daar ervaring mee. Dat is niet onze ervaring bij het instellen van de zoogdierenlijst. Ondanks het feit dat bepaalde reptielen verboden worden, mogen degenen die zo'n reptiel al hebben, het houden; dat weet u. Toen de zoogdierenlijst van kracht werd, hebben wij niet gezien dat mensen op grote

schaal hun dier de deur uit hebben gedaan. Dat verwacht ik in dezen ook niet.

De **voorzitter**:

Gaat uw gang, mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Oké, het ligt niet in de lijn der verwachting -- dat hoor ik u zeggen -- maar mocht het nou zo zijn dat het toch gebeurt, dan hoop ik toch echt dat u wel gaat handelen en dat we zorgen dat er iets komt waar die mensen hun reptiel naartoe kunnen brengen, want we zouden niet willen dat deze reptielen, zoals slangen, in de natuur terechtkomen, met alle consequenties van dien.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Wij gaan daar natuurlijk ook goed over communiceren. Onze ervaring is dat mensen hun huisdier toch heel graag willen houden, omdat ze daaraan gehecht zijn.

Dan kom ik bij de vragen van mevrouw Van Groningen. Een van haar vragen ging over bijtincidenten. Zij zei: "Veel plastisch chirurgen luiden de noodklok. Er moeten urgente maatregelen worden getroffen. Twee jaar geleden hadden we een vierpuntenplan. De staatssecretaris zou daarmee aan de slag gaan. Hoe staat het met de voortgang?" Zoals u weet, zet ik op volle kracht in op het voorkomen van bijtincidenten. Ik heb dat ook uitgebreid besproken met uw fractiegenoot bij het vragenuur. Maar de uitwerking daarvan vergt ook tijd. Ik probeer, waar mogelijk, het proces te versnellen. Ik verwacht het meldpunt voor bijtincidenten als eerste maatregel rond de jaarwisseling van kracht te laten zijn. Verder werk ik, zoals u weet, aan een muilkorfplicht en een aanlijnplicht, een landelijke aanschafcursus en, ook niet onbelangrijk, een afstammingsbewijs.

U heeft ook gevraagd naar betere voorlichting voor baasjes. Hoe gaat de staatssecretaris die inzetten en hoe kunnen we in de tussentijd het aantal incidenten verkleinen? Ik wil vooropstellen dat de verantwoordelijkheid voor het houden van dieren en de veiligheid van de omgeving bij de diereigenaar ligt. Het is belangrijk dat mensen goed geïnformeerd en bewust een keuze maken, zodat er geen nare situaties ontstaan. Een van de maatregelen om het aantal bijtincidenten te verkleinen is het invoeren van een preaanschafcursus. Ook start in oktober, zoals ik u net heb laten zien, de campagne om bewust te kiezen, met teksten als: zo schattig dat het pijn doet; kies bewust voor een dier; dat is beter voor jullie allebei. Ik hecht ook veel waarde aan onafhankelijke en betrouwbare informatie over het

aanschaffen en houden van huisdieren. Daarom ondersteun ik het Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren, waar deze informatie te vinden is.

Dan had u nog een vraag over het bijtincidentenmeldpunt. Die heb ik net beantwoord.

Dan had u tot slot nog een vraag over het verbod op hoogrisicohonden. Zoals ik ook in het vragenuur heb gezegd, hebben ze daar in verschillende landen al ervaring mee. Ze hebben daar rassen verboden. Dat heeft niet tot een daling van de incidenten geleid. Ik ben ook op bezoek geweest bij de Koninklijke Hondenbescherming en die zijn het ook met me eens dat dat geen goede aanpak is. Ik blijf toch liever inzetten op een afstammingsbewijs. Hiermee zorg je ook voor verantwoord gefokte dieren.

Dan had u nog een vraag over het keurmerk voor hondenfok. Ik geef, zoals u weet, al subsidie aan Fairdog. Dat is een mooi keurmerk voor gezonde hondenfok. Dat is een initiatief van de markt. Ik zie geen reden om mij hier verder in te mengen.

Dan ben ik wat mij betreft alle vragen door.

De voorzitter:

Dank u wel, staatssecretaris. Mevrouw Van der Plas heeft nog een interruptie.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Even een ordepuntje. U gaf aan dat we nog maar drie kwartier hebben. Inmiddels is dat tien minuten. We hebben natuurlijk wel een halfuurtje geschorst. Zou het wel mogelijk zijn om het debat hier nu af te maken? Er is namelijk wat tijd verloren gegaan.

De voorzitter:

Wat mij betreft zou dat kunnen, maar ik weet niet of we de zaal uit moeten. Ik kijk even naar de bode. We hoeven er pas om 14.00 uur uit, hoor ik. Dan zou het wat mij betreft best kunnen, hoor. Ik weet niet of de bewindspersonen kunnen. De Kamerleden hebben soms ook andere verplichtingen. Maar wat mij betreft kunnen we nog even door. Ik geef het woord graag aan de minister. We moeten misschien ook vaststellen of we dan al een tweede termijn willen. Wat zegt u, mevrouw Van Groningen?

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Is er ook een veegronde voor vragen die de staatssecretaris nog niet heeft beantwoord?

De **voorzitter**:

Ja, dat zou u eventueel ook nu kunnen doen, als u vindt dat er vragen niet goed door de staatssecretaris zijn beantwoord. Laten we dat dan nu meteen doen. Dan kunnen we daarna over naar de minister.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Dank, voorzitter. Ik had namelijk nog één vraag gesteld ten aanzien van het keurmerk. Op welke manier kunnen we nu goed handhaven op het fokken en bezitten van dieren waarvan dat niet langer mag? Wat wilt u daaraan doen?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dat is natuurlijk dat afstammingsbewijs, want daarmee voorkom je dat er dieren met gebreken gefokt worden.

De **voorzitter**:

U heeft nog meer?

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Dan heb ik één vervolgvraag daarop. Ik heb het ook gehad over het diagnose- en registratiesysteem, dat ook al wordt gebruikt. Ziet u dat dan als mooie aanvulling op dit afstammingsbewijs? Ik denk dat het belangrijk is om op zo veel mogelijk manieren te zorgen dat we die honden goed in kaart hebben. Dan voorkomen we onnodige kosten.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dat zal ik zeker benutten als het er is.

De **voorzitter**:

Dan geef ik nu graag het woord aan de minister van OCW. Gaat uw gang. Er is nog een interruptie of een punt van orde? Een interruptie.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

De staatssecretaris is bezig met de uitvoering van een motie van de Partij voor de Dieren. Er is ook nog een motie om een houd- en handelsverbod in te stellen voor meer dieren die te maken hebben met ziekmakende kenmerken, dus niet alleen maar de kortsnuiten. Kan de staatssecretaris aangeven hoe en op welke termijn hij dat gaat regelen?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik heb, dacht ik, in mijn antwoord heel duidelijk gezegd dat het niet alleen over kortsnuiten ging. Het ging gewoon over dieren die kenmerken hebben waardoor ze bijvoorbeeld pijn lijden. Dat zit ook in de campagne. U weet zelf ook wel dat het objectieve kenmerken moeten zijn en dat vergt tijd. Maar het is uiteraard niet zo dat ik alleen maar naar kortsnuiten ga kijken. Ik heb ook gezegd dat het onderzoek eind dit jaar beschikbaar is.

De **voorzitter**:

Dan geef ik nu het woord aan de minister.

Minister **Moes**:

Dank u wel, voorzitter. Het amendement-Kostić over de proeven met niet-humane primaten. Laat ik duidelijk zijn dat ik de wens en de oproep van uw Kamer hoor en steun. Ook ik wil het aantal proeven met niet-humane primaten zo snel mogelijk en veilig afbouwen naar nul. Ik ben ervan overtuigd dat de toekomst proefdiervrij is. Ik snap heel goed dat er vanwege de ethische dilemma's die eraan verbonden zijn, weerstand is tegen dierproeven, waaronder proeven met niet-humane primaten. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met ethische dilemma's wanneer we sneller dan veilig kan zouden stoppen. Proeven met niet-humane primaten zijn namelijk in ieder geval de komende vijf jaar simpelweg nog nodig om levensbedreigende ziekten en pandemieën te kunnen bestrijden. Ze zijn cruciaal voor het bestrijden van ziekten als MS en alzheimer.

Helaas zijn er simpelweg nog onvoldoende proefdiervriendelijke alternatieven. Dit geven ook patiëntenverenigingen, bedrijven en wetenschappers aan. Overhaast stoppen met dit soort proefdieronderzoek betekent onherroepelijk een verplaatsing van proeven met apen naar het buitenland. Dat betekent dat we een deel van onze volksgezondheid in handen zouden leggen van landen als China en de Verenigde Staten, waar het proefdieronderzoek onverminderd door zal gaan. Met de verplaatsing van proeven met apen naar het buitenland zal ook het dierenwelzijn afnemen,

want dierenwelzijnsstandaarden in Europa zijn hoger dan in de rest van de wereld en het BPRC voldoet, daarbovenop nog, aan aanvullende richtlijnen.

Er ligt een grondig onderzoek van een onafhankelijke commissie waarin deze aspecten ook worden benoemd. Op basis van dat onderzoek concludeert het kabinet dat het echt onverstandig is om nu te snel en onveilig de subsidie voor het proefdieronderzoek van het BPRC af te bouwen. Uw Kamer vraagt namelijk ook, onder andere in de motie-Tielen en de motie-Wassenberg, om ervoor te zorgen dat de afbouw van het aantal proeven met apen zorgvuldig gebeurt en niet leidt tot het in gevaar komen van de bestrijding van levensbedreigende ziekten en infectieziekten die de volksgezondheid in gevaar brengen.

Mevrouw **Bromet** (GroenLinks-PvdA):

Weet de minister wat een amendement is?

Minister **Moes**:

Ja, en ik zal niet flauw doen en het alleen bij "ja" houden. Een amendement ziet op een wijziging van de wettekst. Daarmee is een amendement een wijziging van de wet. Aan wetten heb ik mij gewoon te houden. Dit amendement ziet niet op een wijziging van de wettekst, maar op een wijziging van de memorie van toelichting. Daarmee is het sec niet helemaal een amendement in die zin dat het de wettekst en dus de wet zelf verandert; het verandert alleen de memorie van toelichting. Zoals ik net aangaf, wil ik echt maximaal meegaan in de geest van het amendement, maar er zit eigenlijk ook een tegenstrijdige vraag in. Er staat namelijk dat het veilig moet gebeuren; dat staat ook in de toelichting op het amendement. Ik probeer nu te duiden dat dat op gespannen voet staat met elkaar.

Mevrouw **Bromet** (GroenLinks-PvdA):

Een amendement dat is aangenomen door de Kamer, kan niet zomaar een beetje geïnterpreteerd worden door het kabinet. Het is een wetswijziging. De memorie van toelichting maakt ook onderdeel uit van de wet. Ik zou hier ook nog wel even willen zeggen dat het niet gaat om het verbieden van apenproeven, maar om het stoppen van de financiering. Dat is wat de Kamer in meerderheid wil en dat heeft het kabinet dus gewoon uit te voeren. Daar is niets tegenstrijdigs aan. Die apenproeven kunnen doorgaan, maar niet met die financiering, niet met gemeenschapsgeld.

Minister **Moes**:

Daar wilde ik eigenlijk aan het einde van mijn betoog op terugkomen, maar het kan ook prima op deze manier. Uiteindelijk heb ik gewoon aan de wensen van de Kamer te voldoen. Zo simpel is het. Nogmaals, dit amendement heeft een iets ander karakter, omdat het niet direct ziet op een wijziging van de wettekst, maar ik wil alsnog -- dat herhaal ik -- gewoon uitvoeren wat de Kamer mij opdraagt, in beginsel. Ik schets hier wel even het spanningsveld. Het kabinet is van mening dat het op dit moment niet veilig kan. Ik hoorde mevrouw Bromet heel duidelijk zeggen: dat is ook niet het punt van dit amendement; het gaat er alleen om dat de financiering wordt afgebouwd in de loop van vijf jaar. Omdat het amendement niet voorziet in een alternatieve dekking voor de financiering van het BPRC, zou dat betekenen dat ik op zoek moet gaan naar een alternatieve dekking binnen de begroting. Dan zou ik daar bij de Voorjaarsnota op terugkomen.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

De minister zegt allemaal dingen die niet kloppen. Dit is een interpretatie van de minister. Van de juridisch adviseurs van de Kamer weten we dat het ongekend is dat een minister zegt dat hij een amendement niet gaat uitvoeren. In welke vorm dan ook, dit moet uitgevoerd worden. Dit is conform de afspraken met de Kamer. Ik vraag de minister dus nogmaals om het amendement uit te voeren. We gaan niet opnieuw de inhoudelijke discussie voeren. We schaffen de subsidie gewoon binnen vijf jaar af en we investeren in alternatieven. Dat is wat de Kamer, na alle onderzoeken en dergelijke, heeft besloten. Dus nogmaals die oproep, dan hoeven we deze minister niet nog een keer onder druk te zetten, met een motie.

Minister **Moes**:

Volgens mij heb ik net aangegeven dat ik dat ook heel graag wil doen. Tegelijkertijd heb ik ook aangegeven dat we dit niet veilig kunnen doen, omdat het voor de volksgezondheid simpelweg nog nodig is. Dat betekent dat we financiering moeten hebben om het primatentestcentrum open te houden voor de komende vijf jaar. Daar is gewoon een minimumbedrag voor nodig. Dan moet ik op zoek naar dat bedrag. In die zin kan ik het amendement dan gewoon uitvoeren. De subsidieopbouw gaat dan in feite naar de alternatieven. Maar dan zal ik toch op zoek moeten gaan naar financiering voor het openhouden van dit centrum.

De heer **Holman** (NSC):

Ik wil mijn collega's toch even helpen, want dit kan echt niet. In het amendement wordt de regering ertoe opgeroepen om het geld niet beschikbaar te stellen en dan zegt de minister: dan moet ik op zoek naar

alternatieve dekking. Zo werkt het natuurlijk niet. Dan zal de minister andere maatregelen moeten vinden om minder dieren te houden of andere financiers te zoeken, maar het kan niet met geld dat de minister elders zoekt.

Minister **Moes**:

In de toelichting op dit amendement staat ook dat dit veilig moet. Daartoe wordt ook in eerdere moties opgeroepen. Nogmaals, ik sta aan dezelfde kant. Ik wil ook de dierproeven zo snel als dat kan afbouwen naar nul. Ik wil niets liever dan dit amendement gewoon uitvoeren. Ik heb net ook toegezegd dat ik toe wil naar die financieringsombouw, waarbij een groter deel van de financiering naar het alternatievenonderzoek gaat. Tegelijkertijd hebben we voor de veiligheid, voor de volksgezondheid, het testcentrum simpelweg nog nodig. Daar kan ik ook niet omheen.

De **voorzitter**:

Is er nog iemand van de commissie die daar iets over wil zeggen?

De heer **Graus** (PVV):

Dit kan inderdaad niet. Het amendement moet gewoon uitgevoerd worden. Er wordt ons al twintig jaar beloofd dat dat apencentrum dichtgaat. Prof. dr. Liesbet Geris heeft met de immuunsysteemsimulator aangetoond dat het totaal overbodig is. Apen zijn ook totaal niet representatief voor de mens. Ik zei het al: gekweekte weefsels, dode weefsels of immuunsysteemsimulatoren werken veel beter, ook in de strijd tegen kanker en auto-immuunziekten. Dit is onwil. Daarom vroeg ik ook om een nationaal coördinator. Het valt me namelijk op dat alle wetenschappers die met dierproeven en met proefdieren werken, niet om willen -- wat de boer niet kent, dat vreet hij niet -- maar dat iedereen die wel bezig is met die alternatieven, zegt: het kan allemaal. Er moet dus iemand komen die de regie gaat nemen. De proeven op apen in het apencentrum moeten acuut stoppen. Ik ga dus nog verder dan wat mevrouw Bromet vroeg.

Minister **Moes**:

Ik bestrijd dat dit onwil is. Dat is het absoluut niet. Ik wil dit graag en goed uitvoeren. Ik heb geschetst dat er een spanningsveld in zit. Dit gaat ook niet om het gewoon maar subsidiëren van dierproeven. Dit gaat over een minimale exploitatiesubsidie om het minimale niveau in stand te houden, dus het niveau dat strikt noodzakelijk is voor de volksgezondheid en niet meer dan dat. Het gaat dus om een absoluut minimumniveau.

De **voorzitter**:

Mevrouw Van Groningen, ten slotte.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Ik wil ook nog iets zeggen om het nog even helder te maken. Allereerst: wij hebben tegen het amendement gestemd. Wij begrijpen ook de struggle van het kabinet. We hebben overigens wel de wens om het aantal dierproeven te verminderen, maar dat moet realistisch gaan. We moeten hier nooit ons medisch onderzoek mee belemmeren. Ik denk dat dat heel belangrijk is. Volgens mij zit dit ook een beetje in een juridische categorie. Het amendement moet op een bepaalde manier gewogen worden. Het klopt toch ook dat het bij de Eerste Kamer ligt en dat die het nog moet bekijken? Ik zou graag willen horen hoe het nou precies juridisch-inhoudelijk zit, dus waarom er bezwaar tegen is en hoe dit door de Eerste Kamer gewogen wordt. Ik denk dat dat belangrijk is voor de discussie en het perspectief en dat we het even niet over financiering moeten hebben.

Minister **Moes**:

Het klopt dat dit amendement sowieso niet van kracht kan zijn, omdat de Eerste Kamer er nog niet mee heeft ingestemd. Maar dat is een technisch detail. Eigenlijk wil ik helemaal geen juridische discussie gaan voeren, want ik wil gewoon heel graag zo goed mogelijk uitvoeren wat de Kamer mij opdraagt te doen. Dat is hoe ik hierin sta. Ik wil dus eigenlijk wegblijven van een technische of een juridische discussie over wat het wel en niet precies is. Ik heb al even gezegd dat een amendement in principe ziet op een wijziging van een wettekst. Daarmee is het dus ook wet. Een wijziging van een memorie van toelichting is iets anders.

Maar nogmaals, ik wil eigenlijk uit die hele discussie wegblijven. Ik wil gewoon -- dat zei ik al -- in de geest van het amendement zo veel mogelijk erop toezien dat het gebeurt. Alleen, ik schetste al dat er intern ook een spanningsveld in zit, juist vanwege de veiligheid. Daar zijn ook vragen over gesteld vanuit de Eerste Kamer. Die heeft mijn voorganger beantwoord. In de toelichting van het amendement staat gewoon dat het veilig moet. Het gaat inderdaad over de volksgezondheid. We willen niet verder gaan dan het absolute minimum dat puur noodzakelijk is. Ook dat willen we zo snel en veilig als het kan afbouwen naar nul. Dat is gewoon wat de beleidslijn is. Dat is hoe we erin staan. Als het eerder kan, omdat we meer alternatieve onderzoeken financieren, dan is dat hartstikke mooi. Maar het moet wel veilig kunnen. Anders creëren we andere problemen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U vervolgt uw betoog, minister. O, nee, meneer Holman, heeft u nog een vraag?

De heer **Holman** (NSC):

Ja, want ik vind dit ...

De **voorzitter**:

U heeft nog een interruptie. Even een korte reactie nog dan.

De heer **Holman** (NSC):

Ik vind dit heel onbevredigend. Dit is namelijk een uitleg van de memorie van toelichting die gewoon niet passend is bij een wetsverandering. Mag ik een concreet voorstel doen? De minister zegt: het moet veilig. We hebben veel discussie over de vraag of we werkelijk 1.000, 1.100 of 1.200 apen nodig hebben om die proeven te doen. Kennelijk vindt de minister dat dat moet. Kan de minister zo snel mogelijk met een brief komen, bijvoorbeeld over een week of veertien dagen, hoe hij het afbouwpad ziet, welke begroting daarbij hoort en hoe hij tot een afbouw van die proeven komt? En geef dan een interpretatie van het beeld dat de minister schetst.

Minister **Moes**:

Er is in het verleden al behoorlijk veel afgebouwd; we zijn van 1.500 naar 1.000 niet-humane primaten gegaan, zeg ik uit mijn hoofd. Ik wil er zeker nog wel een keer naar laten kijken of dat minimumniveau nog verder afgebouwd kan worden. Ik ben ook doorlopend aan het kijken hoe we dit snel maar ook veilig -- ik heb het dan over de harde randvoorwaarden van de veiligheid -- kunnen afbouwen naar nul. Uit de informatie die ik heb, blijkt dat het de komende vijf jaar simpelweg nog nodig is om het minimumniveau in stand te houden, in het kader van de volksgezondheid. Dat is waar we nu staan. Als een aanvullende brief nog helpt, dan wil ik die zeker toezeggen. Maar ik denk niet dat daar nieuwe informatie uit naar voren zal komen, zeg ik er heel eerlijk bij.

De **voorzitter**:

Mevrouw Bromet wil een interruptie plegen, maar er is eerst een punt van orde van mevrouw Beckerman.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Ja, ik wil toch een punt van orde maken. Dit is de laatste Kamerdag. Dit is een punt dat heel erg raakt aan de bevoegdheden van de Kamer, namelijk aan het recht op amendement. Dat kan het kabinet niet naast zich neerleggen. Mijn punt van orde is dus het verzoek aan de voorzitter om mensen een extra interruptie toe te staan, want hoewel er gevraagd kan worden om een brief, is dit de laatste Kamerdag. Dat maakt dat het heel urgent is om hier duidelijkheid over te krijgen. Dit raakt namelijk nogal fundamenteel aan de bevoegdheden van de Kamer. Dat is mijn punt van orde.

De **voorzitter**:

Ik wil best extra interrupties toestaan, maar ik zie ook dat er wat herhalingen zijn, ook in de antwoorden van de minister. Maar laten we beginnen bij een interruptie van mevrouw Bromet.

Mevrouw **Bromet** (GroenLinks-PvdA):

Ik zit eerlijk gezegd niet te wachten op een Kamerbrief. Ik zit te wachten op een brief die de minister stuurt aan het proefdiercentrum waarin hij zegt dat de Kamer heeft bepaald dat de subsidie stopt en dat zij op zoek moeten gaan naar andere financieringsbronnen, als dat niet anders kan.

Minister **Moes**:

Ik val eigenlijk in herhaling. Ik wil dit amendement gewoon uitvoeren. Ik heb ook gezegd dat ik dat ga doen, dat ik de financieringsstroom ombuig, zoals in het amendement staat. Dat betekent dat ik op zoek moet naar alternatieve financieringsbronnen. Daar ga ik mee aan de slag.

De **voorzitter**:

U bent door uw interrupties heen, lid Kostić. O ja, we zouden er nog één interruptie bij doen. Gaat uw gang.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ik wil dit stukje van het debat eigenlijk afronden. De Kamer is namelijk heel duidelijk: het amendement moet worden uitgevoerd. Dat betekent: de afbouw van financiering voor de apenproeven binnen vijf jaar en het overhevelen naar alternatieven. Dat is dus niet de interpretatie van de

minister dat er elders nog extra financiering moet worden gezocht. Dat klopt gewoon niet. Ik wil dit debat afronden. De Kamer is helder: voer het uit zoals de Kamer het nu zegt. Zo hoort het namelijk in een democratische rechtsstaat.

De **voorzitter**:

Dan geef ik het woord weer aan de minister.

Minister **Moes**:

Volgens mij laat het amendement ook ruimte voor alternatieve financieringsbronnen. Dus volgens mij kan ik daarmee gewoon het amendement uitvoeren.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Erkent de minister dat het recht op amendement, in tegenstelling tot het recht op motie, hoe vervelend wij dat ook kunnen vinden, betekent dat wanneer de Kamers dit aannemen, het kabinet enkel en alleen de opdracht krijgt om het precies zoals het in het amendement verwoord staat, uit te voeren?

Minister **Moes**:

Ja.

De **voorzitter**:

Een punt van orde van mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Voorzitter, ik zou toch aan de commissie willen voorstellen om naar de tweede termijn te gaan. Volgens mij biedt die ons ook ruimte om nog een aantal vragen te stellen. We hebben dan ook nog de gelegenheid om andere vragen te stellen die we nog willen stellen. Ik stel dus voor om dit punt voor nu af te ronden.

De **voorzitter**:

Dank u wel. We zitten inderdaad wel met de tijd.

Mevrouw **Bromet** (GroenLinks-PvdA):

Ik wil dan toch mijn laatste interruptie hiervoor gebruiken. Het gaat hier namelijk niet over de inhoud, maar over het functioneren van het parlement. Het is waar dat als wij het over onze kant laten gaan en het kabinet een interpretatie kan geven van een amendement, van een wet, we net zo goed naar huis kunnen gaan. Ik vind dus eerlijk gezegd het antwoord van de minister niet goed als hij zegt: ik ga op zoek naar alternatieve financiering. Ik heb net al gezegd dat er een brief naar het apenproefdiercentrum moet waarin staat dat de Kamer bepaald heeft dat de financiering stopt. Als de minister dat niet wenst te doen, dan rest de Kamer, wil de Kamer nog tanden hebben, maar één ding ... Ik zit er helemaal niet op te wachten om de boel op scherp te zetten. Maar dan gaat het wel die richting op.

De **voorzitter**:

Heeft meneer Graus nog iets in dezelfde richting?

De heer **Graus** (PVV):

Ik ben, op Geert Wilders na, het langstzittende Kamerlid. Ik heb dit nooit eerder meegemaakt. Ik wil dit ook niet. We, wij hier met z'n allen, hebben het hoogste ambt in Nederland. Wij bepalen. Al twintig jaar wordt er met onze voeten gespeeld met dat apencentrum. Ik ben het spuugzat. De minister gaat daar gewoon naartoe en zegt: het is einde oefening! De Kamer beslist. Het is einde oefening. Wij zijn de baas hier in Nederland. Daar wil ik het bij laten. Ik ben nu echt helemaal klaar met dat apencentrum!

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik geef dan nog een keer het woord aan de minister.

Minister **Moes**:

Ik begrijp de boosheid en de zorgen van uw Kamer heel goed. Nogmaals, ik ben het gewoon met uw Kamer eens dat het recht bij de Tweede Kamer ligt en dat ik een wet uit te voeren heb. Zodra dit de status van wet heeft, heb ik het amendement gewoon uit te voeren. Daar ben ik het volledig mee eens; laat daar absoluut geen twijfel over bestaan.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik denk ...

De heer **Holman** (NSC):

Ik heb nog één interruptie.

De **voorzitter**:

Nou, gaat uw gang.

De heer **Holman** (NSC):

Ik vraag me af of de minister het goed begrijpt. De vraag die mevrouw Bromet stelt, is: neemt de minister terug dat hij op zoek moet naar een andere dekking? Dat is namelijk niet aan de orde. Gaat de minister werkelijk een brief schrijven aan het apencentrum dat dit afgebouwd moet worden en moet stoppen binnen vijf jaar? Als de minister dat niet doet, dan doet hij iets wat een minister zich gewoon niet kan permitteren: dan voert hij niet uit wat de Kamer wil. Dan hebben we écht een probleem.

Minister **Moes**:

Ik kan met een brief komen over hoe wij dit exact gaan uitvoeren.

De **voorzitter**:

Oké. Mag ik de minister dan nu verzoeken door te gaan met zijn betoog? O, u was klaar met uw betoog. Oké. Is het verstandig dat we even schorsen of gaan we meteen door met de tweede termijn? We gaan meteen door met de tweede termijn. Dan geef ik het woord aan het lid Kostić. We hebben 1 minuut en 20 seconden, en vier interrupties.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

De Partij voor de Dieren werkt al jaren samen met prachtige dierenbeschermers in Marokko die straatdieren helpen door de lokale bevolking samen te leren leven met die dieren. Maar de Marokkaanse overheid is straathonden en -katten massaal aan het doden voor het FIFA WK voetbal in 2030. Zij denken dat dat een net beeld geeft van Marokko. De honden worden doodgeknuppeld, verbrand en soms levend gedumpt in

massagraven. We lezen berichten dat de honden bloedend, spartelend en schreeuwend van de pijn worden achtergelaten, waarna ze wegrotten in de brandende zon. De Marokkaanse dierenbeschermers vragen om onze hulp. Het was Jane Goodall die meteen een brief naar FIFA stuurde en schreef om, zoals ze dat zelf noemde, de moordpartijen te stoppen. Is de staatssecretaris bereid om het goede voorbeeld van Jane te volgen en op korte termijn met FIFA en Marokko in gesprek te gaan, en daarbij het doden van straathonden nadrukkelijk ter discussie te stellen? De Nederlandse invulling van de zorgplicht voor straatdieren is hét voorbeeld dat zorg voor dieren leidt tot minder problemen met straatdieren dan het massaal doden van honden. Kan hij dit overleveren aan Marokko?

Ook hier in Nederland moeten we waakzaam blijven dat we blijven kiezen voor een beschaafde oplossing voor onze wilde katten. Er mist nu landelijk initiatief. Dierenwelzijnsorganisaties zijn bereid om in samenwerking met gemeenten en dierenartsen via TNRC castratie van zwervkatten te faciliteren. Zou de staatssecretaris bereid zijn hiervoor een pilot te starten met bijvoorbeeld tien gemeenten? Gemeenten vragen hierom via DierVizier. Is de staatssecretaris bereid om bij toekenning van weidevogelsubsidies via A- en B-pakketten als aanvullende voorwaarde te stellen dat katten die op het erf aanwezig zijn aantoonbaar gecastreerd zijn dan wel door middel van TNRC worden beheerd? Dit natuurlijk in overleg met agrarische collectieven, want daarmee help je ook de weidevogels.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Beckerman.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

O, en ik vraag een tweeminutendebat aan.

Dank je wel.

De **voorzitter**:

Dat is bij dezen genoteerd. Mevrouw Beckerman.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Voorzitter, dank. Dank aan het kabinet voor de beantwoording. Ik ben heel enthousiast over het dierendagakkoord, maar toch heb ik na dit debat wel twijfel over het tijdspad. Want er zijn ook al heel veel Kamermoties

aangenomen. In die Kamermoties zijn we op een gegeven moment ook gewoon data gaan opnemen met "voor dan en dan", "voor dan en dan". Zo werd er bijvoorbeeld in februari 2024 een motie aangenomen waarin we zeiden: kom nou halverwege dit jaar met maatregelen en/of wetgeving om de hoge prijzen aan te pakken. Begin 2025 stond in een motie: we willen geïnformeerd worden over hoe bestaande monopolies kunnen worden aangepakt. Dat maakt dat het wel ingewikkeld is als we hier in oktober 2025 eigenlijk weer horen: wacht maar op dit, wacht maar op dat. Ik moedig het kabinet écht aan, met alle zetels die nu achter zo'n mooi dierendagakkoord staan, om onderzoek te doen, maar om ook niet enkel en alleen te wachten totdat dat klaar is en ook zelf met voorstellen te komen.

Voorzitter. Dan mijn laatste zin. Ik hoorde de minister zeggen: ik schrijf nog een brief over hoe ik het amendement ga uitvoeren. Dat kan dan gewoon een kopie zijn van de memorie van toelichting van het amendement, want daarin staat al hoe we willen dat dit amendement wordt uitgevoerd. Daar is onderzoek aan voorafgegaan. Daar is een amendement uit gekomen. Daar is een meerderheid voor.

Dat is het. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Het woord is aan meneer Graus.

De heer Graus (PVV):

Dank je wel, meneer de voorzitter. Dank aan de staatssecretaris voor alle toezeggingen die hij heeft gedaan. Daar ben ik hem erg dankbaar voor.

Ik wil toch nog een keer de DNA-databank onder de aandacht brengen, waarover we voor een gedeelte samen op de hoogte zijn gebracht door dokter Hille Fieten van de faculteit der Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht. Dit heeft niet alleen te maken met opsporing voor dierenartsen en de NVWA. Dit heeft niet alleen te maken met het opsporen van dierenbeulen of eigenaren, maar het kan ook een einde maken aan de genetische defecten en andere innerlijke en uiterlijke schadelijke kenmerken. Die DNA-databank is dus de toekomst. Iets als chippen kost ook heel veel geld, dus ik denk dat het uiteindelijk allemaal wel meevalt met de kosten. Als iedereen daar uiteindelijk op overgaat, dan wordt zo'n DNA-databank zelfs heel goedkoop, ook wat opsporing betreft.

Ik wil ten slotte het volgende aan de minister meegeven. Prof. dr. Liesbet Geris, een autoriteit op dit gebied, heeft met haar team een immuunsysteemsimulator ontwikkeld. Daaruit blijkt dat apen en dieren totaal niet representatief zijn voor de mens. Ik zou willen dat zo iemand hier meer bij betrokken wordt. Daarom zou er eigenlijk een nationaal coördinator

moeten komen. Er zijn immers echt heel veel autoriteiten wereldwijd. We hebben wetenschappers in Nederland die wereldwijde autoriteiten zijn. Daar wordt niet naar geluisterd. Dat zou ik toch graag willen. Zij zeggen dat het wél allemaal kan en dat de apenproeven gewoon totaal achterhaald zijn. We moeten dus ook een keer naar die mensen luisteren, in plaats van naar de mensen die al 30 jaar aan een ministerie gekoppeld zijn. Er moet ook eens naar nieuw bloed geluisterd worden.

Dank u wel, meneer de voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Het woord is aan meneer Holman.

De heer **Holman** (NSC):

Ik heb niet veel meer in te brengen. Ik zou de minister alleen willen adviseren om nog antwoord te geven op de vraag hoe hij uitvoert wat de Kamer wil. Anders roept hij de toorn van de Kamer over zich af.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Mevrouw Van der Plas.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Dank u wel, voorzitter. Ik zou willen beginnen met het bedanken van de technische dienst en degenen die ons hebben gered van een "schokkend" debat. Ik wil hen echt bedanken. Dit was echt best wel een gevaarlijke situatie. Ik wil ook de bode, die een schok heeft gekregen, heel veel sterkte wensen. We kunnen erom lachen, maar dat was echt niet fijn. Dus heel veel sterkte aan de bode, want hij heeft best een flinke tik gehad. Veel dank aan en beterschap voor degenen die het aangaat.

Voorzitter. Ik heb nog een vraag over iets compleet anders: de border inspection points. Hoe kan het dat de Nederlandse border inspection points, de BIP's, niet langer beschikbaar zijn voor veterinaire keuringen van zendingen met levende dieren anders dan eendagskuikens, vissen, honden, katten en insecten? Het gaat daarbij onder andere om vogels, zoogdieren, reptielen, amfibieën en weekdieren. Hierdoor worden Nederlandse importeurs feitelijk gedwongen om uit te wijken naar andere landen. Kan de staatssecretaris toelichten waarom deze beperking is ingevoerd en of er mogelijkheden zijn om veterinaire keuringen aan de Nederlandse grens weer mogelijk te maken?

Hoelang heb ik nog, voorzitter? Of ben ik er al doorheen?

De **voorzitter**:

U bent er nu doorheen.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Ja? Oké. Dan laat ik het even bij deze vragen. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Van der Plas, voor uw mooie woorden. Ik heb inmiddels begrepen dat het goed gaat met de bode, dus dat is fijn. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Voorzitter, dank. Ik sluit me natuurlijk aan bij de woorden van mevrouw Van der Plas.

Dank ook aan de staatssecretaris voor de beantwoording in de eerste termijn. Wij zijn heel tevreden dat u in ieder geval goed naar het tuchtrecht gaat kijken. Ik denk dat dat echt verlichting gaat geven in de sector. We kijken ook uit naar de onderzoeken. We gaan er uiteraard van uit dat u de experts en de sector zelf daar goed bij gaat betrekken.

Ik zou de staatssecretaris in deze termijn willen vragen of hij wil toezeggen werk te maken van onnodige belemmeringen en complexe vergunningsprocessen voor dierenhulpverleners, zoals de dierenambulances. Zou u ze eventueel kunnen verbeteren? En als het kan, zou u ze zelfs helemaal weg willen nemen?

Dan ga ik naar het puntje van de chipplicht. Mede op aandringen van de VVD wordt er per '26 een chipplicht ingevoerd voor katten. We hebben in Nederland 2,9 miljoen huiskatten. Jaarlijks worden er meer dan 60.000 katten vermist. We hopen dat we met deze chipplicht onze kwijtgeraakte katten weer sneller en vaker kunnen herenigen met hun baasjes. Dat juichen we toe. Ik denk ook dat dit wat verlichting gaat geven. We zijn uiteraard benieuwd om te horen wat de status hier nu precies van is en hoe we de baasjes gaan informeren dat ze moeten gaan chippen.

Dan kort nog even terug naar het afstammingsbewijs. Ik zou u willen verzoeken ons op de hoogte te houden van de invoering hiervan, eventueel

met een termijn daaraan gekoppeld. Ik zou u ook willen verzoeken ons te informeren als u het diagnoseregistratiesysteem wilt gaan gebruiken.

Tot slot, voorzitter. De VVD wil gewoon dat dierenzorg betaalbaar blijft. We willen geen doorgeslagen regulering, maar wel transparantie in de tarieven. We vinden dat we als Nederland de erfelijke afwijkingen en rashondenproblematiek serieus moeten nemen. Daarom willen we graag werken met dat keurmerk, zodat we baasjes kunnen beschermen en hoge kosten en dierenleed kunnen voorkomen.

Dank u.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Van Groningen. Ik kijk even naar rechts: heeft u bedenktijd nodig? Is vijf minuten oké? Ja? Dan schors ik voor vijf minuten.

De vergadering wordt van 13.21 uur tot 13.26 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Mag ik de staatssecretaris uitnodigen om zijn betoog te vervolgen met zijn tweede termijn? Als de minister omwille van de tijd eerst wil, mag dat ook. We hebben nog twintig minuten. We moeten er om 13.45 uur uit, hoorde ik net van de bode. Wie wil het spits afbijten? De staatssecretaris. Gaat uw gang.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik kreeg een vraag van het lid Kostić over Marokko. Ik ben zeker bereid om dat signaal aan mijn collega van Buitenlandse Zaken te geven. We hebben zelf een Landbouwwaad in Rabat, maar de vraag is wat de meeste indruk maakt op de Marokkaanse regering. Ik denk dat het handiger is om het via Buitenlandse Zaken te spelen, omdat we dan de ambassadeur kunnen inzetten richting de Marokkaanse regering.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Dat is heel fijn. Kan de staatssecretaris dan ook een brief sturen aan de FIFA namens het kabinet -- dat zal ook indruk maken -- om hier een einde aan te maken? FIFA heeft hier heel veel invloed op.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dat moet ik dan ook overleggen met de minister van Buitenlandse Zaken, want die gaat daarover.

De **voorzitter**:

Wanneer krijgt de Kamer die terugkoppeling?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Zo snel mogelijk natuurlijk.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Gaat u verder.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Lid Kostić had ook nog een vraag over neutralisatie of sterilisatie van katten. We zullen dat aankaarten bij DierVizier, maar het is wel echt aan gemeenten om dit samen op te pakken. Een landelijke plicht gaat me echt te ver, juist omdat we nu met de chipplicht aan komen zetten. Ik richt me dus eerst op het invoeren van de chipplicht en niet op een nationale verplichting voor het castreren van zwervkatten.

Dan een vraag van mevrouw Beckerman over het voorstellen van een tijdpad voor de prijsregulering. Ik begrijp uw ergernis over het feit dat dingen zo lang duren, mevrouw Beckerman. Ik heb al eerder gezegd dat een bewindspersoon daar soms ook last van heeft. Maar ik doe niet alleen onderzoek. Ik geef ook steeds aan wanneer dingen klaar zijn. Ik wacht wel op het ACM-rapport, maar ik zit niet stil. Ik heb de analyse van wat er nodig is voor het invoeren van prijsregulering al gedaan met Economische Zaken. Die heb ik gisteren ook naar uw Kamer toegestuurd. We bereiden dus voor wat nu al kan, maar ik heb ook echt de inhoudelijke beoordeling van de ACM nodig. Die krijgt u in december. Ik hoop dat u daar begrip voor heeft.

Dan een vraag van de VVD over de dierenambulances die verschillende loketten langs moesten om ontheffingen aan te vragen. Dat gaat vaak om ontheffingen van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens, mevrouw Van Groningen. Dat ligt echt bij gemeenten, provincies en Rijkswaterstaat als wegbeheerder. De minister van IenW is in dezen primair verantwoordelijk. Ik kan het doorsturen naar mijn collega, want ik ga hier niet over. Dat zijn denk ik toch wel de belangrijkste problemen in dezen.

Dan had u ook een vraag over de chipplicht voor katten: hoe gaan wij huisdiereigenaren daarin meenemen? Ik zei al dat de wetgeving klaarligt, maar we zijn nog met de RVO in gesprek over de uitvoering hiervan. Daar zal ik zeker ook de informatie voor huisdiereigenaren bij meenemen.

Dan was er nog de vraag over het ...

De **voorzitter**:

Er is nog een vraag voor u.

Staatssecretaris **Rummenie**:

... afstammingsbewijs.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Kunt u dan ook zeggen wanneer u hierop terugkomt? Ik denk wel dat het belangrijk is dat we aardig snel op de hoogte zijn, omdat we het in 2026 gaan invoeren.

Staatssecretaris **Rummenie**:

In het voorjaar van 2026.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U vervolgt uw betoog.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Dan had u nog een vraag het afstammingsbewijs: kan ik de Kamer op de hoogte houden? In december komt er een brief over de voortgang van alle maatregelen ten aanzien van bijtincidenten, zoals ook toegezegd bij de mondelinge vraag van uw fractiegenoot, mevrouw Dral.

Ik denk dat ik daarmee alle vragen heb beantwoord.

De **voorzitter**:

Ik kijk nog even rond. Mevrouw Van Groningen?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Excuus. De border inspection points. Hoe kan het dat Nederlandse border inspection points niet langer beschikbaar zijn voor veterinaire keuringen? De benaming BIP is een oude benaming. Tegenwoordig heet het BCP, border control post, of grenscontrolepost in het Nederlands. Er zijn drie Nederlandse grenscontroleposten waar veterinaire keuringen van levende dieren plaatsvinden. Bij GCP Amsterdam, Inspectiecentrum Schiphol en GCP Maastricht Aachen Airport zijn geen beperkingen voor de invoer van levende dieren. Alle veterinaire keuringen worden daar gedaan. Bij GCP Rotterdam, Inspectiecentrum Hoek van Holland zijn de faciliteiten alleen geschikt voor de volgende levende dieren: geregistreerde paardachtigen, eendagskuikens, broedeieren, insecten en ongewervelden. Er is geen verzoek gekomen om voor de GCP Rotterdam andere dieren te gaan keuren.

De **voorzitter**:

Lid Kostić heeft ook nog een antwoord gemist, begrijp ik.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ik had wat betreft de wilde katten gevraagd of de minister kon kijken naar de toekenning van weidevogelsubsidie via A- en B-pakketten. Kunnen er aanvullende voorwaarden worden gesteld, bijvoorbeeld dat de katten die op het erf aanwezig zijn aantoonbaar gecastreerd zijn of in ieder geval via TNRC worden beheerd? Wil de staatssecretaris dat overleggen met de agrarische collectieven?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Het is eigenlijk onderdeel van mijn aanpakplan. Daar staat ook predatiebeheer in. Dat gaat nog wel even wat verder, maar wij zijn ons er heel goed van bewust dat zwurfkatten voor gruttokuikens heel gevaarlijk zijn. Ik kom zeker terug op hoe we dat gaan aanpakken.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Dank. Voor de duidelijkheid: ik hoorde de staatssecretaris net zeggen dat hij in gesprek gaat met DierVizier. Ik hoor graag wanneer dat is en wanneer daarover wordt teruggekoppeld. Ik krijg ook graag een terugkoppeling op mijn vraag of er iets kan worden gedaan aan die weidevogelsubsidies en de voorwaarden.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik stuur over DierVizier begin volgend jaar een stand-van-zakenbrief.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ten slotte mevrouw Van Groningen nog.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Ik had wat betreft het afstammingsbewijs ook nog specifiek gevraagd naar het diagnoseregistratiesysteem. Mag ik aannemen dat u ook in de brief vermeldt of u dat gaat gebruiken of wat uw wensen daaromtrent zijn? Ik denk dat het ook goed is voor de sector.

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik zal het meenemen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Graus heeft ook nog een interruptie.

De heer **Graus** (PVV):

Ik heb net al prof. dr. Liesbet Geris aangehaald. De minister zou ook eens moeten gaan praten met Proefdiervrij. Die hebben ons namelijk een brief gestuurd, maar die heb ik niet meer kunnen lezen vandaag. Daarin halen zij ook de commissie van artsen voor verantwoorde geneeskunde aan, de PCRM, de Physicians Committee for Responsible Medicine. Die schijnen allemaal voor die verschuiving te zijn. Dat zijn allemaal ter zake deskundige mensen. Ik heb aan Proefdiervrij gevraagd om de mail die wij hebben ontvangen ook bij de minister en de staatssecretaris terecht te laten komen, zodat die onderdeel worden van de beraadslaging.

De **voorzitter**:

Dan geef ik nu het woord aan de minister.

Minister **Moes**:

Dank, voorzitter. Dank aan de heer Graus voor het feit dat hij die mail ook bij mij terecht laat komen. Het is fijn om informatie van externe experts te kunnen ontvangen. Ik heb net in de schorsing nog even het amendement en de toelichting bestudeerd. Ik ga dit amendement gewoon onverkort uitvoeren. Ik betreur dat daar verwarring over is ontstaan. Ik heb het nog even goed bestudeerd zonet, ook de toelichting, en ik kan het volgens mij gewoon prima uitvoeren. Mevrouw Beckerman schetste net al dat de brief een kopietje kan zijn van de toelichting op het amendement. Volgens mij is dat inderdaad het geval. Ik stel dus voor dat ik die brief niet stuur, want anders wordt het inderdaad een kopietje van de toelichting van het amendement-Kostić. Als uw Kamer daar verder geen bezwaar tegen heeft, dan ga ik daar geen brief over sturen, want dat zou overbodig zijn.

De heer Holman verzocht mij nog om per direct een brief te sturen naar het BPRC. Nou, dat kan ik natuurlijk sowieso niet doen totdat de wet definitief van kracht is. Ook de Eerste Kamer moet daar eerst nog mee instemmen. Dus dat ga ik niet toezeggen.

De **voorzitter**:

Er is toch een interruptie van de heer Holman.

De heer **Holman** (NSC):

Verstandig dat u door de bocht bent -- laat ik het zo even zeggen -- en een iets ander antwoord hebt dan in de eerste termijn. Even checken of de minister het goed begrepen heeft. Dit betekent dat de minister niet op zoek gaat naar een alternatieve dekking. De eenvoudigste vorm van uitfasen in vijf jaar is dat er elk jaar 20% minder budget naar het centrum gaat. Is dat ongeveer wat de minister voor ogen heeft?

Minister **Moes**:

Ik ga gewoon dit amendement uitvoeren en dit amendement is kraakhelder. Dat betekent een afbouw van het geoormerkte geld en een opbouw van de financiering voor onderzoek naar alternatieven. Dat is waar in dit amendement om wordt gevraagd en dat ga ik gewoon doen.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Toch nog even voor de duidelijkheid, om er geen misverstand over te laten bestaan: in het amendement wordt gevraagd -- dat is het belangrijkste -- om uiterlijk in 2030 alle subsidies voor het BPRC te hebben afgebouwd. Gaat de minister dat uitvoeren?

Minister **Moes**:

Volgens mij ziet het amendement er niet op dat alle subsidies voor het BPRC in 2030 zijn afgebouwd naar nul. Dat staat er gewoon niet.

De **voorzitter**:

Ten slotte, lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ik zal het even duidelijker maken: alle subsidies voor de apenproeven moeten dan afgebouwd zijn naar nul en overgeheveld zijn naar alternatieven. Dat staat er wel.

Minister **Moes**:

Nogmaals, het amendement ziet op de afbouw naar nul van het geoormerkte geld voor het testcentrum, die exploitatiesubsidie, en op de opbouw van datzelfde geoormerkte bedrag voor alternatieven. Ik heb het net een aantal keer gezegd en ik herhaal het nog een keer: dat ga ik onverkort uitvoeren, volgens dit amendement. Ik hoor het lid Kostić vragen: binnen vijf jaar? Volgens mij staat dat ook gewoon zo ... Inderdaad, volgens mij staat er in de toelichting hoe dat verder in de tijd gezet is, maar ik ga het gewoon uitvoeren zoals het in het amendement staat.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Is het ministerie van VWS dezelfde mening toegedaan? We hadden net in de eerste termijn wat ruis, maar ook daar was wat ruis ontstaan. Spreekt het kabinet met één mond en zal VWS dus precies hetzelfde antwoord geven in deze situatie?

Minister **Moes**:

Ik weet niet of de minister van VWS iets gezegd heeft over specifiek dit amendement. Volgens mij is er wel een oproep geweest van het ministerie van VWS om het belang ervan voor de volksgezondheid te onderstrepen. Dat raakt wel aan het onderwerp, maar dat gaat niet over het al dan niet uitvoeren van amendementen en het debat dat we hierover net gehad hebben. Natuurlijk spreekt het kabinet altijd met één mond.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Hoewel BBB natuurlijk ook voor zo veel mogelijk proefdiervrij onderzoek is, wil ik nog wel opmerken dat wij nu opnieuw worden benaderd -- dat is in het recente verleden ook gebeurd -- door organisaties van mensen met bijvoorbeeld erfelijke aandoeningen of zeldzame aandoeningen, die aandacht vragen voor de medische gezondheid van mensen. Ze maken zich er ernstig zorgen over als er wordt gezegd dat er geen dieren mogen worden gebruikt of dat het apencentrum, zoals het BPRC dan wordt genoemd, dicht moet. Daar wil ik toch echt wel aandacht voor vragen. Dat heeft de minister ook in zijn brief geschreven. Er zijn mensen met MS, aids of alzheimer die zich grote zorgen maken. Duizenden mensen -- dat stipte mevrouw Van Groningen in de pauze net ook even aan -- fietsen de berg op om geld in te zamelen voor onderzoek naar allerlei ziekten. Dat zijn fantastische initiatieven. Dat geld gaat naar onderzoek. Ik wil de minister en de staatssecretaris, en ook de andere minister, daar wel echt aandacht voor laten vragen. Zeker, proefdiervrij onderzoek ... Wat zegt u, mevrouw Van Groningen? "Waar kan", ja; proefdiervrij waar dat kan. Maar, jongens, we hebben hier ook gewoon met hele belangrijke medische onderzoeken te maken waardoor we mensen beter kunnen maken of ziektes kunnen voorkomen, zodat er straks hopelijk geen alzheimer meer voorkomt. Ik wil dat wel nadrukkelijk meegeven aan de bewindspersonen.

De **voorzitter**:

U heeft gesproken, mevrouw Van der Plas.

De heer **Graus** (PVV):

Ik wil daar toch graag op reageren. Ik denk dat geen enkel Kamerlid dat hier aanwezig is, het daar niet mee eens is. Die mensen moeten allemaal geholpen worden. Daarom gaan wij daarvoor betere alternatieven dan dierproeven aandragen, waar ook diverse wetenschappers het mee eens zijn -- dat is wat ik bedoelde -- en ik ga ervoor zorgen dat die alternatieven bij de minister en de staatssecretaris terechtkomen. Ik heb als kind, als baby, penicilline gekregen. Voor dieren was die giftig, maar mij heeft die het leven gered. Het kan, vice versa, dus ook totaal verkeerd werken. Gun ons nu de kans om die andere ter zake deskundigen, die nu niet gehoord worden, te koppelen aan de minister en de staatssecretaris. Wij willen namelijk ook allemaal dat die mensen en kinderen geholpen worden.

De **voorzitter**:

Dank u wel, maar we gaan niet het hele debat overdoen. Ten slotte nog even het woord aan mevrouw Van der Plas.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Ik wil daar één reactie op geven. Ik denk dat we allemaal naar hetzelfde doel willen, maar een ander pad daarnaartoe zien. Dat mag; dat is ook gezond in een politiek debat. Maar heel veel mensen die ik hierover spreek, en dat zijn er nogal wat, zeggen: het is toch zielig dat er voor de shampoos, lippenstiften en dagcrèmes dieren worden gebruikt? Die mensen hebben niet in het vizier dat dat allang verboden is en dat het alleen nog maar over medisch onderzoek gaat. Er wordt hier gezegd dat iedereen dit steunt en dat niemand dit wil, maar als je dit aan mensen vertelt, schrikken ze letterlijk en zeggen ze: dat wist ik helemaal niet. Ik vind dat we de discussie echt zuiver moeten voeren. We moeten ons ervan bewust zijn dat dit gaat over ziektes als alzheimer en MS -- ik ga die ziektes niet meer allemaal noemen -- en dat we ook een verantwoordelijkheid hebben voor het onderzoek daarnaar.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik wil het debat nu afsluiten. Ik zie dat de minister nog wil reageren, maar we hebben een tweede termijn gehad. Anders gaan we het debat overdoen, dus het lijkt me niet nodig dat de minister nog een keer reageert.

Ik wil in ieder geval aankondigen dat er een tweeminutendebat aangevraagd is door het lid Kostić.

De volgende toezeggingen zijn gedaan. U verbetert me maar als ik het fout zeg.

- De staatssecretaris zal aan het einde van 2026 de resultaten van de evaluatie veterinaire tuchtrecht met de Kamer delen.
- De Kamer wordt voor het einde van het jaar geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek van de ACM inzake diergeneeskundige zorg.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

De staatssecretaris had ook toegezegd daar direct een brief bij te doen over hoe het kabinet daarmee wil omgaan, toch?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Nee, dat heb ik niet toegezegd.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Jammer!

De **voorzitter**:

Dat zit er dus niet bij.

- Punt drie. De staatssecretaris zal de Kamer begin 2026 informeren over de uitkomsten van een pilot inzake een systeem voor het fokken van een gezonde hond.
- Punt vier. De staatssecretaris zal zijn reactie op de petitie en het rapport inzake "Kortsnuiten blijven bestaan" binnen een maand naar de Kamer sturen.
- Punt vijf. De staatssecretaris van LVVN zegt toe om de Kamer voor het einde van het jaar te informeren over de gesprekken met gemeenten en provincies over financiering van wildopvang.
- Punt zes. De staatssecretaris van LVVN zal in gesprek gaan met de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn over de efficiëntie en de werklust van inspecteurs.
- Punt zeven. De staatssecretaris van LVVN zal de Kamer in het voorjaar van 2026 informeren over de registratieplicht van katten.
- Punt acht. De staatssecretaris zal de Kamer informeren over de signalen aan de Marokkaanse regering en de FIFA over het doden van straathonden in Marokko.

Als termijn was erbij gezegd: zo snel mogelijk. Kan dat bijvoorbeeld binnen een maand?

Staatssecretaris **Rummenie**:

Ik hoop dat ik daar niet op vastgebonden word. Maar ik herken toezegging drie niet.

De **voorzitter**:

Nummer drie was dat u de Kamer gaat informeren over de uitkomsten van een pilot inzake een systeem voor het fokken van een gezonde hond. Mevrouw Van Groningen, misschien ter verduidelijking.

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Volgens mij was dat in relatie tot het afstammingsbewijs, waarvoor u bezig bent om dat helemaal in kaart te brengen.

Staatssecretaris **Rummenie**:

O, oké. Daar ben ik mee bezig. Dat komt. Dan zit het dus in het pakket over de bijtincidenten. Prima.

De **voorzitter**:

Ik heb het waarschijnlijk wat onduidelijk geformuleerd, maar ...

Staatssecretaris **Rummenie**:

Nee, maar dan herken ik het.

De **voorzitter**:

Ik ga verder met de toezeggingen.

- Punt negen. De staatssecretaris zal de Kamer in december 2025 informeren over alle maatregelen inzake bijtincidenten met honden.

- Ten slotte. De staatssecretaris zal de Kamer informeren over gesprekken met DierVizier in het voorjaar van 2026.

Mevrouw Van Groningen, heb ik iets gemist?

Mevrouw **Van Groningen** (VVD):

Nou, ik heb niet zozeer iets gemist, maar ik heb nog een aanvulling. Het ging inderdaad over bijtincidenten, maar ik had gevraagd of het diagnoseregistratiesysteem daarin kan worden meegenomen. Dat is ook toegezegd. Ik zie instemmend geknik.

De **voorzitter**:

Ik zie instemmend geknik van de staatssecretaris, dus dat klopt.

Volgens mij zijn we er nu dan doorheen. Mag ik in ieder geval de bewindslieden hartelijk dankzeggen voor hun komst en hun duidelijke beantwoording van onze vragen? Ik dank ook het publiek en in het bijzonder

de commissieleden, op deze laatste dag voor het reces. Ik heb altijd fijn met jullie kunnen samenwerken. Hartelijk dank daarvoor. We moeten maar zien wie er na het reces terugkomen. Dan gaan we vrolijk verder. Dank u wel.

Ik sluit hierbij ... Nee, mevrouw Van der Plas wil nog iets zeggen.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Nou, dan wil ik deze voorzitter bedanken voor de periode waarin hij deze soms toch wel lastige commissie heeft voorgezeten. Veel dank en veel succes in de toekomst. Ik heb begrepen dat u wel weer op de lijst staat, dus succes! Ook dank aan de griffier natuurlijk.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Het was mij een waar genoegen. Hierbij sluit ik de vergadering.

Sluiting 13.46 uur.